

Delavska enotnost

Glasilozveze sindikatov Slovenije

V. d. glavnega urednika Franček Kavčič
V. d. odgovornega urednika Marjan Horvat

Ljubljana, 7. julija 1989
številka 26, letnik 48, cena 5.200 dinarjev

Če si zaslužim, lahko vsak dan zahtevam plačo

Markovičeva vlada se je zagnano lotila razčiščevanja vzrokov za inflacijo, tega večglavega zmaya jugoslovanske družbe. Nekoč so sindikalni predsedniki govorili o inflaciji kot razrednem sovražniku številka ena. Danes vsaj sindikalisti tega izraza ne uporabljajo več. In končno oporekajo zvezni vladi, da so lahko osebni dohodki tako pomemben vir inflacije, kot si to očitno sama predstavlja. V čem je problem? Zvezna vlada je hotela spraviti skozi delegatska in politična rešeta zakon o plačah, ki bi preprečeval večkratno izplačevanje osebnih dohodkov na mesec. Pristojni odbori pri zvezni skupščini so ji očitali, da nima ustavne podlage za takšen zakon, očitno pa zvezno sindikalno vodstvo ni imelo dovolj poguma, da bi na posvetu s predstavniki zvezne vlade dovolj jasno zabrusilo Markoviću, naj se ne igra z zasluženi delavskimi plačami in naj vzroka za inflacijo ne išče v njih. V jugoslovanski družbeni gospodarski travmi ima bržkone zahteva zvezne vlade po le enkratnem izplačilu osebnih dohodkov predvsem političen naboj: udarja tiste, ki so pošteno zaslužili, in daje potuho onim, ki so v preteklosti, ne glede na rezultate dela, dvigovali plače. Tudi prostorsko bi lahko to zelo jasno razporedili, da ne govorimo posebej o danes tako zguljeni republiško-pokrajinski varianti. In ker zvezna vlada tega očitno ni zmogla pošteno povedati, je podlegla nekaterim prišepetovalcem – neke vrste raziskovalcem naše ekonomije – in spet »opazila«, kot vse dosedanje vlade, vir inflacije v osebnih dohodkih, njihovi rasti in poskusu okrojanja sindikalnih vodstev v njihovih prizadevanjih za ekonomsko upravičene plače. Potemtakem je bistvo nesporazuma v omejitvi rasti vsakršnih plač, ne pa v omejitvi nezasluženi plač. In končno je jedro spora v nedoslednosti zvezne vlade, ki si drzne ukazovati ljudem, kako naj uporabijo zaslužen, namesto da bi preprečevala neopravičene zasluzke.

Ta hip nas ne zanimajo vsi odstotki, s katerimi barantajo nekateri o tem, kako zaradi večkratnega izplačila osebnih dohodkov na mesec kdo komu meša strene. Dejstvo je, da podjetja in delavci v danih družbenih razmerah in gospodarskih okoliščinah ravnajo smotrno. In če je zvezna vlada obljubila, da se ne bo ukvarjala z omejevanjem tistega, kar je zaslužen, ne bo omejevala podjetništva in samoiniciativnosti, potlej naj naredi vse, da bo to zaživel. Prvi »spopad« z zvezno vlado in njenimi prišepetovalci ter predstavniki delavcev se je končal dokaj nedolžno. Zvezna vlada ni prodrla. Ni pa rečeno, da ne bo spet poskusila!

Marjan Horvat

Končno se je republiški svet Zveze sindikatov odločil, kako bo s članarino in koliko je bo za koga. Pribil je, da dogovorjeni odnosi veljajo. Prav zato nekateri že protestirajo. Sklep je pa sklep. O tem berite v Sindikalnem poročevalcu na 11. in 12. strani Delavske enotnosti.

Bučin iz neke koalicije

Po objavi stenografskega zapisa zasedanja črnogorskega partijskega in državnega vodstva 7. in 8. oktobra lani – gre za znano zasedanje, ko je bila pred republiško skupščino »oktobrska revolucija« – so potrjene nekatere resnice, ki so še v Črni gori širile že več mesecev. Ljubljenec ljudstva Nenad Bučin je aktivno sodeloval pri sprejemanju odločitve o izrednih razmerah v Črni gori, o uporabi policijske moči nad titograjskimi demonstranti in solzivca pri Rumeni gredi. »Ne dovolite, da se ta množica ljudi klati nočoj po Titogradu in čaka

na jutri. To je predolgo. Možne so neprijetne situacije,« je menda dejal Nenad Bučin, ki je bil kasneje tako rekoč plebiscitarno izbran za črnogorskega predstavnika v predsedstvu SFRJ.

Ljubljenec ljudstva se v tej vlogi danes prav gotovo ne počuti ravno ugodno. Še manj zato, ker bo menda ustavno sodišče sodilo ali so volilni postopki v Črni gori, Makedoniji, BIH in Sloveniji bili skladni z zakonom in ustavo. Kaj je volja naroda, kaj bo menilo ustavno sodišče, je menda pomembno, mar ne!

M. H.

Fiesa je še zmeraj Meka slovenskega delavskega turizma. Letos je bolj žalostna. Pa ne samo zavoljo gradbišča, pač pa predvsem zaradi neorganiziranosti vseh tistih, ki bi iz Fiese hoteli in želeli

kaj narediti, pa odpovedo. In to prav na vrhuncu turistične sezone.

Slika: Andrej Agnič

Zdaj še vreme

Ujme vedno tolčejo po siromaku

Nedavno katastrofalno deževje s poplavami, je najbolj prizadelo severovzhodno Slovenijo, Haloze in Kozjansko, hrvaško Zagorje in Zagreb. Voda je preplavila Slovensko Bistrico, Mura preti Pomurju, Dravinja je spet izničila svojo dolino, Sotla se le počasi umika v strugo. Za vodo sta ostala opustošenje in kanček upanja, da bo naša osiromašena družba zmogla še eno žrtev.

Predpraznične napovedi vremenarjev niso niti nakazovale katastrofalne ujme, ki je zajela severovzhodno Slovenijo in velik del hrvaškega Zagorja z Zagrebom. V dveh dneh in nočeh se je nad omenjenim območju iz oblakov zililo toliko vode, da je ta povzročila doslej neprecenljivo škodo.

Pred zaključkom redakcije še ni moč točno povedati, kaj to za nas pomeni, ker je večina strokovnih komisij še na terenu. Že zdaj pa vemo, da je nekaj deset družin v pičli uri ostalo brez vsega, da bo nekaj dni trajalo čiščenje in ponovno usposabljanje prizadetih delovnih organizacij in da je nedavna ujma s poplavami ponekod uničila ves pridelek poljščin.

Še tri dni po katastrofalni povodnji so nekatere vasi in zaselki ob Dravinji, v Halozah in na Pohorju odrezani od sveta. Zaradi plazov, podrtih mostov in razritih cest reševalne ekipe ne morejo v te nesrečne kraje niti z najnujnejšo pomočjo. Na preostalem prizadetem območju pa že od vsega začetka deluje organizirana pomoč krajanov, civilne zaštite in strokovnih skupin.

Po dosedanjih podatkih je ujma najbolj prizadela dve Bistrici, Slovensko in Bistrico ob Sotli z neposredno okolico. Medtem ko so vode s Pohorja pridrle do središča Slovenske Bistrice, povzročile razdejanje in se sorazmerno hitro umaknile, se Sotla še vendar ni umaknila v strugo, Drava preti pri Forminu, Mura pa po vsem sotočju.

Letošnje katastrofalno deževje in poplave so spet najbolj prizadele najsiromašnejše ljudi. Torej tiste, ki so vedno prva žrtev vsega hudega. V mislih imamo tako obubožanega Haložana kot kmeta na obronku Pohorja in delavca v Podravlinju, na Ptujskem polju ali Kozjanskem. Gre za dejstvo, da siromašnejši kmetje nimajo zavarovanih svojih polj in ne hiš, da delavci, ki so si z minimalno družbeno pomočjo in večletnimi žrtvami sami gradili svoje domove, zdaj ostajajo brez opreme in pomoči. Letošnje povodnji so udarile tam, kamor ne država in ne Šinigoj nista doslej dala dinarja: po zaselkih in vaseh, kjer so občani sami s svojim delom in denarjem ali lokalnim samoprispevkom kolikortoliko uspeli zgraditi vodovode, kanalizacije in ceste, vse, kar je zdaj voda v dobrih štiriindvajsetih urah uničila.

Najhujša pustošenja so namreč na infrastrukturi. Na stotine kilometrov lokalnih cest, na desetine mostov in vodovodov so povodnji skoraj povsem uničile. Gre za desetletja vztrajnega truda, da bi tudi prebivalci teh območij imeli normalno vez s svetom in razvitjejšimi kraji. Iz žalostne zgodovine naravnih nesreč, ki se skorajda iz leta v leto vrstijo na tem majhnem kosu domovine, je namreč znano, da so žrtve v prvi sapi in prizadetosti sicer deležne obljub in pomoči, vendar ta ni praviloma nikoli tolikšna, kot je bila dejanska škoda. Najpogosteje pa prizadeti ostanejo sami, ker se družba najprej loti najbolj prizadetih in reševanja »družbenega imetja«, po drugi strani pa v nobenem proračunu in skladu ni bilo in verjetno še dolgo ne bo dovolj denarja za pravičnejšo porazdelitev.

Letošnje vremenske težave ne dajejo veliko upanja tudi za prihodnje dni. Morebiti bo muhasto vreme letos prizaneslo vsaj žitnicam, kajti že doslej smo doživeli že skoraj vse – razen potresa.

Janez Sever

Šok z balkansko terapijo?

Kako prističiti peruti inflaciji? O tem vprašanju so se ponovno lomila kopja na seji zveznega družbenega sveta za gospodarski razvoj. Seveda ne gre za nobeno naključje, posebej, če vemo, da je prav inflacija tista Ahilova peta sedanje vlade, na kateri utegne najprej klekniti, kar so prav inteligentno dojel v nekaterih protibirokratsko razpoloženih delih Jugoslavije. In glej zani-

Srečanje...

Janez Stanovnik in dopisnica Politike ekspres Plavevska

Povzemamo

Sramota je biti Jugoslovan

Od Beograda prek Zagreba do Ljubljane skorajda ni novinarstva, kjer ne bi posamezniki v občilih z vso močjo pozivali svoj narod, naj se zbere, pri tem pa pljuvali in sejali sovraštvo do drugih narodov. Tako postaja vsa Jugoslavija splošen pljuvalnik. Kaj nas šele čaka to poletje in jesen, se sprašuje Jug Grizelj.

Ali je temu primitivizmu videti konec? Ali je sploh kakšna politična moč v državi, ki bi lahko poklicala na odgovornost s strastmi prežete strukture, ki stojijo za temi mediji sovraštva?

Kaže, da so možnosti majhne tudi zato, ker se za Jugoslavijo nihče več ne zanima, nadaljuje Grizelj. Vsakdo skrbi le za svoj narod, ko pa govori, da je za Jugoslavijo, jo vidi le skozi prizmo svojega daljnogleda. Ali lahko o Jugoslaviji, demokratični, pluralistični, odprti v svet, tržni, neodvisni in socialistični, taki, kot jo želi večina njenih prebivalcev, govorimo brez navzočnosti ponorelih nacionalnih liderjev in njihovih zastrašujočih homogenizirano-partikularistično-separativističnih vizij? Težko, ker nam tak pogovor otežujejo samostojne nacionalne vizije enega ali drugega liderja, poudarja Jug Grizelj v Slobodni Dalmaciji.

Otroške bolezni »desničarstva«

Otroške bolezni »desničarstva« že od nekdanj resno najedajo idejno bit ZKJ. Pred časom so močno pretresale ZK Hrvatske, ZK Kosova in ZK Vojvodine v obliki nacionalističnega separatizma in avtonomstva, sedaj pa so napadle tudi ZK Slovenijo, je v Borbini rubriki, kako partijska vodstva drugih republik in pokrajin gledajo na najnovejša stališča, ideje in opozorila predsedstva CK ZK Slovenije, poudaril dr. Petar B.

mivost: prav v teh okoljih zahtevajo oziroma očitajo vladi, da nima protinflacijskega programa. Zakaj! Nakana je razmeroma prosajna. Prisiliti Markovića v administrativno terapijo s šokom, kar je v sedanjih okoliščinah netržne narave našega gospodarstva in sistema že v naprej obsojeno na propad. Ker bi se po tem posegu inflacija samo še povečala, s tem pa še poslabšale gospodarske, socialne in politične razmere v državi, ki bi jih lahko obvladala samo še ena sila, o čemer nas poučuje turška in mnoge južnoameriške izkušnje. Samo po sebi je razumljivo, da bi bila tako zagotovljena tolikanj željena (uniformna) enotnost, kot »nujni pogoj za izhod iz krize«.

Pričakovati je, da se bodo razprave o tem

vprašanju stopnjevale in do skrajnosti zaostriale pred letošnjim izrednim partijskim kongresom. Prav tako pa tudi, da mitingaški del Jugoslavije pri tem ne bo izbiral sredstva. V tej luči gledano so bile razprave na zveznem svetu za gospodarski razvoj prav značilne. Medtem ko je, denimo, Milivoj Samar dejal, da »bi bil hitrejši protinflacijski pristop težko izvedljiv, saj naj bi drugačen protinflacijski podvig omogočili šele gospodarsko-sistemski ukrepi«, se je Nikola Stanić izkazal kot tipični predstavnik mitingaške šole. Najprej je sicer pravilno ugotovil, da je »gospodarski položaj težji kot v času, ko je novi ZIS prevzel dolžnost, saj junijska 29,4 odstotna inflacija obeta več kot 2000 odstotno inflacijo ob koncu leta,« potem pa zaregljal s težkim orožjem: »Vladno stališče, da je treba najprej zaokrožiti sistemske rešitve in se šele nato nadvse resno spopasti z inflacijo, je enostransko!« Do tu še vse lepo in prav, če ne bi bil enostranski in povrh vsega še v lastnem nasprotju tudi sam Stanić, ki se je kaj hitro izdal, kje ga čevljev žuli: »Klirinški presežek bi morali odpravljati sila previdno, predvsem pa tako, da bi vsi ukrepi omogočali povečanje uvoza s tega področja. «Da bo slika popolna, je potrebno dodati še njegovo ugotovitev, po kateri »terjatve na podlagi tržaških in goriških sporazumov ne vplivajo nič manj negativno na inflacijo, kot klirinški presežek«. Poročila pravijo, da je takšno stališče podprlo več razpravljalcev.

Tako torej, Stanić se ne strinja s terapijo pred šokom oziroma s postopnim spopadanjem z inflacijo, a se hkrati zavzema za »sila previdno odpravljanje klirinškega presežka.« Kako gre to dvoje skupaj, seveda ni jasno nobeni, doslej v svetu znani ekonomski teoriji, še najmanj pa tistim bolj obveščanim jugoslovanskim ekonomistom, ki vedo, da je prav klirinški presežek, če že ne največji, pa prav gotovo eden največjih virov jugoslovanske inflacije. Je treba tu še kaj dodajati?

Ivo Kuljaj

Mandić, sekretar komisije CK ZK Srbije za idejno in teoretično delo.

Vodstvo ZK Slovenije je odkrilo svoj pravi obraz. ZK Slovenije je vse slabosti ZKJ postavila v funkcijo uresničevanja politike, ki jo danes neprikrito podpira. Zlorabila je priznanje vodstva ZKJ, da je ZK kot »partija oblasti« največji krivec za birokratizacijo družbe.

»Partijska desnica« Slovenije ponuja z zavračanjem koncepta organiziranja ZKJ na načelu demokratičnega centralizma nov oportunistično-reformistični koncept, enotnosti ZKJ na načelu demokratičnega centralizma pa se postavlja po robu nacionalistično-partikularistični koncept in konsenzualna demokracija. Očitno se slovensko partijsko vodstvo poigrava z ZKJ, poudarja Mandić in nadaljuje:

Koncept demokracije, ki ga ponuja vodstvo ZK Slovenije, je v svojem bistvu proticivilizacijski. En človek – en glas je osnovna odlika demokracije in državljanjskih pravic. V imenu katerih demokratičnih načel vodstvo Slovenije zahteva, da en Slovenec velja toliko kot pet Srbov ali trije Hrvati? Slovensko vodstvo noče priznati, da se dejansko prizadeva za hegemonijo manjšine nad večino. Zavzemanje slovenskega partijskega vodstva za absolutno samostojnost in odgovornost ZK Slovenije pa ni nič drugega kot zahteva po ločitvi ZK Slovenije od ZKJ.

Očitno je, da se P CK ZK Slovenije ne zavzema za demokratizacijo ZKJ in za ohranitev njene enotnosti, temveč nasprotno – za njeno razbijanje. Stališča vodstva ZK Slovenije očitno predstavljajo dobro premišljeno in planirano akcijo, ki jo namerava finalizirati na 14. kongresu ZKJ. Če CK ZKJ ne bo uspel preprečiti teh težnih slovenskega partijskega vodstva, se bo križa zaupanja v ZKJ in njeno vodstvo še bolj poglobila. Glede na neugodno razmerje sil v vodilnih organih ZKJ, glede na oportunistično in na možnost formiranja nenačelnih koalicij pa je težko pričakovati, da bo imel partijski vrh države toliko moči, da bo ustavil slovensko vodstvo pri njegovem namenu razbiti ZKJ, zaključuje dr. Petar Mandić v Borbi.

Samoupravljanje za tujce

Sindikat se zavzema za isti položaj delavcev, ne glede na to ali bodo delali v družbenem, zasebnem ali mešanem podjetju. Spričo tega se urejanje pravice do samoupravljanja zaposlenih izven družbenega sektorja ne more prepustiti kolektivnim pogodbam, zakonu in statutom. Takšne pravice se morajo zagotoviti z ustavo. Citirana stališča pripadajo RS ZSS, s čimer se ta organizacija loči od običajnega liberalnega ter tržno obarvanega imagea drugih organizacij iz tega okolja. Zasebnik, torej tudi tujec, po vsem sodeč, naj ne bi najemal delavce (delavno silo) temveč samoupravljalce. Ker kapital ne trpi vključevanja v vsiljene mu družbenoekonomske odnose, temveč jih z lastno logiko implicira, ni pričakovati pretiranega zanimanja za takšno vrsto »sodelovanja« s sindikalno in ustavno zaščiteno samoupravljalci. Brez okrnjenih pravic in neogroženi z določili nekakšnih kolektivnih pogodb, bi ti delavci lahko še naprej mirno samoupravljali pod pokroviteljstvom družbenega podjetja, ali vse bolj in vse večkrat – urada za nezaposlene. (Iz Ekonomske politike)

Gradiva, stališča, sindikalne liste – vse v SINDIKALNEM POROČEVALCU prilogi Delavske enotnosti. Doslej izšlo že osem števil – vse še lahko naročite na naslov: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, lahko tudi po telefonu 321-255!

Markovičev sijaj po predstavitvi programa gospodarskih ukrepov zvezne vlade blede

ALI BO PLESALA ENO SAMO POLETJE

Ali bo Markovičeva vlada plesala eno samo poletje? Komentariji o programu gospodarskih ukrepov v nekaterih srbskih sredstvih javnega obveščanja kažejo na to, da je v tej republiki, vsaj neuradno, obljubljena nagrada za Markovičevo glavo. Politika ekspres ga je imenovala nadaljevalca Švarjeve politike razdiranja Jugoslavije. Markovič nadaljuje razdiranje na gospodarskem področju. Ali je to del že dosti prej sestavljene načrta polasčanja vseh ključnih točk oblasti ali pa so v Srbiji zdaj ocenili, da utegne program gospodarskih ukrepov povzročiti Srbiji neukrotljive gospodarske, socialne in ne nazadnje tudi politične težave? Posledica tega je, da je Markovičev osebni sijaj v nekaterih delih države naglo zbledel. Program ukrepov je ustvaril vsaj tri skupine ocenjevalcev: eni ga podpirajo, a bi ga vendar še malo izboljšali. Drugi pa ocenjujejo, kot smo uvodoma zapisali, tretji pa sicer podpirajo temeljno Markovičevo usmeritev k tržni ekonomiji, vendar dodajajo, da sam program ukrepov ni kaj dosti uporaben, ker ni operativen, ker gospodarstvu ne daje dovolj jasnih podatkov o gospodarski politiki v prihodnje.

Tudi v Sloveniji je v začetni evforiji ob Markovičevih nastopih, kakršen je bil, denimo, njegov nastopni govor v skupščini, ali pa njegov pogovor s slovenskimi gospodarstveniki v Radencih, malo pošla sapa. Ali bolje povedano – postalo je jasno, da so eno briljantni govorniški nastopi, drugo pa je ob silni različnosti interesov posameznih gospodarskih in političnih lobijev v Jugoslaviji sestaviti gospodarski program, ki bo uredil gospodarstvo in hkrati ne povzročil socialnih in političnih težav.

Prvi, ki je Markoviču odločno rekel ne, je bil sindikat, ki ni pristal na vladino zamisel, da bi prepovedala izplačevati osebne dohodke v dveh obrokih. Sicer pa sindikati podpirajo gospodarsko politiko vlade.

Med tistimi, ki ta program odločno in v vsem podpirajo, je slovenski izvršni svet. Podpredsednik Janez Bohorič je na nedavni tiskovni konferenci Markovičev program gospodarskih ukrepov takole ocenil: Čeprav ni popoln, je dovolj konsistenten, ukrepi si logično sledijo. Ponuja tako stabilizacijsko kot razvojno perspektivo. Je pa vanj vgrajena tudi protinflacijska komponenta. Zelo odločen je pri tržni usmeritvi. Med obema vladama, zvezno in slovensko, vlada veliko sozvočje glede gospodarskih ukrepov, edino, kar skrbi slovensko vlado, je možni gospodarski zastoj kot posledica zelo omejevalne posojilno denarne politike ter povečane socialne težave.

Toda republiški družbeni svet za gospodarski razvoj in ekonomsko politiko je nekaj dni kasneje mnogo bolj kritično obravnaval program gospodarskih ukrepov vlade, čeprav je na koncu prevladala skupna ocena, da jo je treba podpreti in ji pomagati, da naredi učinkovit stabilizacijski in razvojni program. Najbolj neugodno oceno je Markovičevemu programu dal član sveta Ivo Fabinc, ki je sicer poudaril, da vlada zasluži vso podporo, vendar dodal, da hiperinflacije ni mogoče krotiti z ekonomskimi, ampak samo še z (citiramo) »nasilnimi« ukrepi. Ali je vlada s programom počas-

nega, postopnega zmanjševanja inflacije sama sebi vrgla pod noge bananin olupek?

Republiški družbeni svet za gospodarski razvoj je predlagal precej dopolnil Markovičevega programa, s katerimi naj bi dorekli nekatere ukrepe. Omenili bi dve, tri vprašanja, za katera se nam zdi, da še posebej zanimajo Slovenijo. To so nadaljnje zapiranje informacij na zvezni ravni, kar že vrsto let izrabljajo za prikrito ali kar odkrito prerazdeljevanje sredstev, definicija družbenega proizvoda, ki je osnova za izračun raznih obveznosti republik do zveze in ki (definicija) ni v skladu s pojmovanjem družbenega proizvoda v razvitem svetu. Tretji

mov na inflacijo bil enak, kot bi bil od zbranih del...

Toda s tem ni spremenil dejstva, da je inflacija jugoslovanski nasprotnik številka ena in da brez dinarja, za katerega bo vredno delati in ki se ga bo splačalo varčevati, ta ne bo nehala rasti.

Bogomir Kovač, znani ekonomist, pravi: »Sumim, da tudi ta vlada nima strategije, kaj in kako početi. Morala bi razrešiti predvsem dva problema: vprašanje inflacije in vprašanje prestrukturiranja gospodarstva.« Za to je treba imeti operativen program – vlada je vendarle operativen organ – program torej, iz katerega bi gospodarstvo lahko jasno razbralo, kaj ga na področju eko-

nomskih zakonov v bližnji in malo bolj oddaljeni prihodnosti čaka. Zdaj pa je tako, da vsi pričakujejo vsaj še nekaj naslednjih mesecev vse višjo inflacijo in da kdo le more, vgradi inflacijska pričakovanja v ceno izdelkov.

Kot smo uvodoma omenili, si je morda Markovičeva vlada s tem, da se ni povsem jasno in odločno na vsem začetku spopadla z inflacijo, pač pa je menila, da s svojimi posegi reže same korenine inflacije (s programom za ožvljanje gospodarske rasti in programom omejevalne posojilno denarne politike, sama vrgla največje poleno med noge. Od vsega začetka njegove vladavine je znano, da bi Markovič moral imeti nekaj hitrih

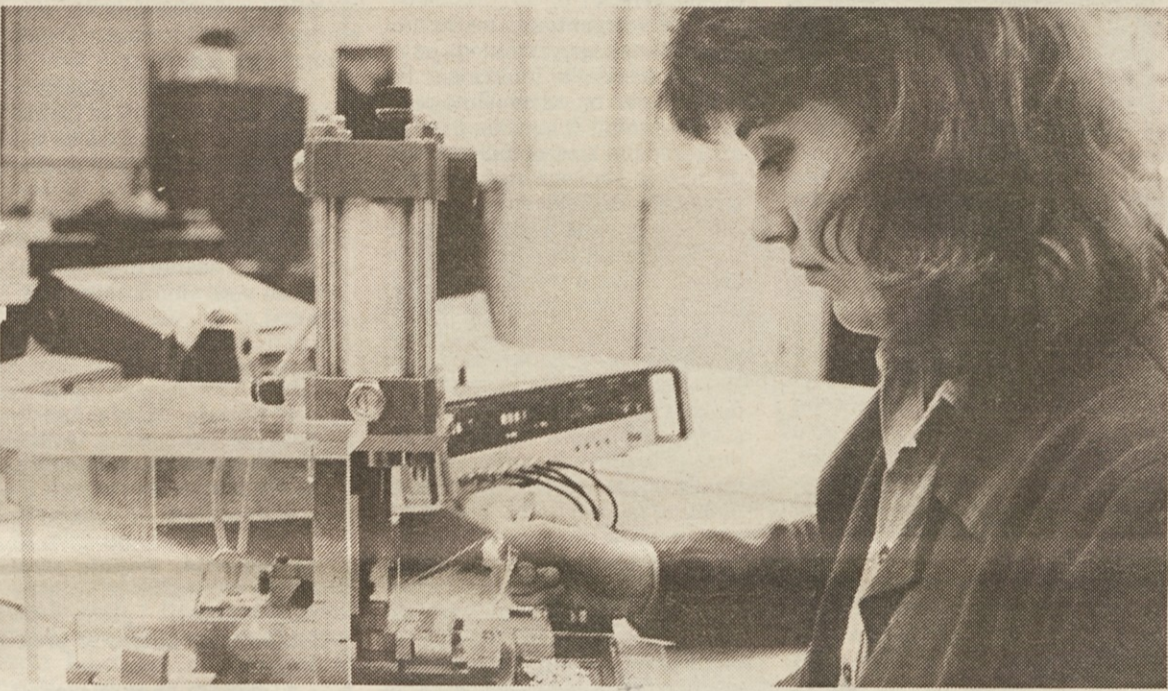
uspehov, da bi si utrdil zeleni petletni mandat. Eden glavnih bi bilo vsekakor občutnejše zmanjšanje rasti inflacije. Vlada sicer napoveduje, da bo proti koncu leta inflacija padla za kakih 10 do 15 odstotnih točk. Toda, ali bo to dovolj, glede na to, da poznavalci že zdaj ocenjujejo letno stopnjo rasti cen na 2000 odstotkov, da bi vlada prepričala vse tiste, ki ji že zdaj strežejo po »življenju«, da so njeni ukrepi uspešni?

Bogomir Kovač asicer ne dvomi o pravilnosti osnovnih opredelitev v Markovičevem programu gospodarskih ukrepov, vendar pa o njegovi izvedbi nima dobrega mnenja. Po njegovo je zelo podoben programom prejšnjih vlad, po kakovosti pa ne presega načina rešitev iz učbenikov in zato da nima velike uporabne vrednosti.

Ivo Fabinc pa na Markovičev program gleda z drugega zornega kota. Pravi, da nam je ZIS ponudil sveženj ukrepov, kakršnega smo sami hoteli... Vlada se namreč po njegovem prepričanju vede tako, kot misli, saj pričakujemo od nje in da zato ne smemo biti preveč kritični do njenega »izdelka«.

Toda vsi, ki so kakor koli ocenjevali vladin program, so pravzaprav enotni le v eni sami točki: da bi morala vlada, če bi hotela uspešno izpeljati svoje ukrepe, dobiti vsesplošno in iskreno jugoslovansko podporo. Vendar smo že uvodoma zapisali, da vse kaže, da so ponekod dovolili prosti lov na vlado in njenega predsednika. Zato se nam zdi misel, da utegne vlada plesati samo eno poletje, vse bolj uresničljiva.

Boris Rugelj

očitek leti na prepočasne spremembe sistema finansiranja nerazvitih. V Sloveniji se boje, da bi ponovno zmanjkalo časa za temeljite spremembe tega sistema in zato bi morali začeti razpravo o virih za finansiranje (ter oblikah) takoj – zlasti zato ker je treba to prilagoditi dejanskim sposobnostim gospodarstva.

Pravzaprav bi med vprašanji, za katera je Slovenija živo zainteresirana, morali omeniti tudi maloobmejni promet. V Radencih je Markovič zbranim slovenskim direktorjem povsem jasno povedal, da je po njegovem mnenju treba maloobmejni promet kvečjemu razvijati, ne pa ga omejevati. V programu ukrepov pa je zapisana dokaj dvomljiva formulacija – maloobmejni promet naj bi se ohranjal na neobhodnem minimumu. Kaj je zdaj to, so ugibali člani republiškega družbenega sveta? Zdaj, ko skupnost Alpe-Adria nudi široke možnosti za povezovanje Jugoslavije z Evropo?

Glavna točka vseh dosedanjih razprav o vladinem programu pa je inflacija. V Srbiji in drugih nerazvitih republikah vladi očitajo, da ni pripravila kratkoročnega stabilizacijskega programa, bojazen, da vlada ni pravočasno in ne v dovolj veliki meri upoštevala nevarnosti visoke inflacije, pa prevladuje tudi tam, kjer sicer vladine namere podpirajo.

Podpredsednik ZIS Živko Pregl je sicer duhovito ugotovil, da bi lahko iz dosedaj narejenih proti inflacijskih programov izdali zbrana dela – ko je komentiral vladino odločitev, da posebnega protinflacijskega programa ne bo delala. Njegovo pripombo smo razumeli tako, da je učinek dosedanjih proti inflacijskih programa

VSE BLIŽE SKUPNEMU KOTLU

Kriza je vsak dan hujša, ljudje vse težje povezujemo »konec s koncem« in zato ni čudno, če so tudi nacionalne (izjemne) pokojnine v zadnjem času deležne hudih javnih kritik. Zaradi blagih meril pri ocenjevanju, kdo ima izjemne zasluge »na področju revolucionarne, družbenopolitične, kulturne in znanstvene dejavnosti«, pa tudi »navadni« upokojenici zlahka postajajo »izjemni«. S predlaganimi spremembami zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju bo zato skozi filter »izjemnosti« težko priti. Izenačili bodo tudi višino dodatka. Ni pa še znano, ali bodo prečesali tudi sezname tistih, ki to pokojnino že prejemajo. Slišati je predloge, naj bi si tudi te pokojnine ogledali pod drobnogledom.

Po zadnjih podatkih je največ upokojenec z izjemnimi zaslugami v BiH (542), Sloveniji (433), Srbiji (284), Hrvaški (207), Vojvodini (154), Makedoniji (53). Vsaka republika in pokrajina sama kroji predpise in tudi sama določa višino izjemnih pokojnin.

Nedavno od tega je v javnosti močno odmevala vest, da se je pet zaslužnih državljanov BiH odpovedalo pravici do nacionalne pokojnine z utemeljitvijo, da je to njihov osebni in konkretni prispevek k premagovanju težav

v proračunu SR Bosne in Hercegovine.

Ta gesta »nacionalnih upokojenec« iz BiH je prišla ob pravem času, saj življenjska raven prebivalcev iz te naše republike tudi zaradi afere Agrokomerc močno pada. Da bi stisko ljudi vsaj malo ublažili, nameravajo sprejeti vrsto socialnih ukrepov. Tako naj bi po novem programu ukrepov za zaščito življenjske ravni v BiH kar 500.000 ljudi prejelo subvencije za osnovne življenjske potrebščine in sicer po 10.000 dinarjev mesečno.

Dopolnitev zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju predvideva tudi dokup delovne dobe in sicer za moške s 35 leti, za ženske pa s 30 leti službe. Z »odkupom« petih let delovne dobe bi imeli upokojenici pravico do polne pokojnine. Tudi nezaposleni starši naj bi v prihodnje, pod določenimi pogoji, prejeli otroški dodatek, sredstva za subvencije za stanarino pa naj bi prispevali tisti, ki imajo preizek stanovanjskega prostora.

V ožji Srbiji pa pripravljajo enoten sporazum za pomoč tistim nezaposlenim, ki prvič čakajo na delo, in ki bo po vsej verjetnosti začel veljati že 1. aprila. Meril za pomoč sicer še niso določili, eden izmed njih pa je čakalna doba na zaposlitev, ki naj bi bila eno leto.

Drugi, tudi bistven pogoj, pa je gmojni položaj nezaposlenega. Verjetno bo sprejeta varianta, da prihodki na člana gospodinjstva ne smejo presežati polovice zadržanega OD.

Pravice do pomoči, ki naj bi mesečno znašala polovico zadržanega OD, ne bodo imeli tisti, ki so zavrnili ponudeno delo, in tisti, ki so zavrnili prekvalifikacijo v okviru svoje izobrazbe.

Podobno, to je zategovanjem pasu oziroma s socialnimi ukrepi, se z vse večjo draginjo spopadamo tudi v drugih delih države, vendar, kot vse kaže, brez pravega haska. Inflacija sproti požira vrednost različnih oblik socialne pomoči, ki jo odtegujemo od sredstev, namenjenih za prenovo gospodarstva. Edina pot, ki pelje iz krize, je povečanje proizvodnosti dela, to povečanje pa je možno spodbuditi le z ekonomsko donosnimi proizvodnimi programi.

Če kaj (karkoli že) delamo, moramo vedeti (se zavedati), zakaj delamo, s kakšnim namenom in ciljem. Tega pa v mnogih primerih ne vemo. Namesto, da bi se odločali za načelo in nalogo: več, bolje, ceneje, si raje zategujemo pas in »se gremo« politiko enakosti v revščini, enakih želodcev in skupnih kotlov.

V. B.

Z Ladimirjem Brolihom o volitvah drugače

DOBER KADER BREZ NAKLJUČIJ

Med premljevanjem tez za prenovo sindikata so bili med »najglobalnejšimi« razpravljalci navadno najbolj glasni tisti, ki so tudi vodilne može iz svojega razreda brez dlake na jeziku sprevali, kako neki bo njihova organizacija »kar tako« odvrгла svojo transmissijsko kožo na smetišče zgodovine in se pred svojim članstvom prelevila v pravo podobo. »Kako naj bo sindikat neodvisen, ko pa mu navadno partijska ali celo policijska postavlja svojega človeka za predsednika,« je, denimo, na zaključni razpravi o prenovi sindikata v Litoostroju kar naravnost vprašal Miha Ravnik eden izmed predsednikov šišenskih osnovnih organizacij. »Ob nedorečeni organizacijski podobi sindikata je tudi zaman novačiti in usposablјati »dober kader«, če ne vemo, ali bo vodil zdravstveno službo ali cementarno,« je bilo, denimo, slišati na zadnji seji republiškega odbora sindikata delavcev družbenih in državnih organov. Na piko so torej prišle – volitve.

Volitve pa je na piko še prej vzela seveda tudi delovna skupina statutarne komisije ZSS in odbora za kadrovska vprašanja, saj je že v tezah za prenovo sindikata pribila, da bodo poslej neposredne in demokratične. »Naših predsednikov nam odslej ne bodo več določali župani ali partijski funkcionarji, temveč jih bomo evidentirali mi sami,« pravi Ladimir Brolih, ki v ZSS bedi nad temi rečmi. Dodaja, da to je pomeni višjo stopnjo samostojnosti orga-

nizacije, hkrati pa pove, da se sindikat ne bo zapiral pred dobrodošlimi pobudami tudi drugih struktur. Toda, ali je samostojnost organizacije že zrcalo njene demokratične podobe.

»Demokratizacijo kadrovske politike moramo uveljaviti predvsem na stopnji evidentiranja in kandidiranja,« odgovarja Brolih in pojasnjuje, naj to ne zveni tako »preživeto«, kot se sliši prvi hip, češ, saj je še obilica »skritih« rezerv. Kje jih je videti? Pri evidentiranju je treba izdati istočasen razpis, na čigar podlagi bodo imeli vsi člani pravico in dolžnost evidentirati po samostojno »razdelanih« kriterijih (doslej je bilo v navadi, da so za vse funkcije v ZS upoštevali enaka merila – brez

notranje diferenciacije); v kandidacijskem postopku potem evidentirani kandidati nastopijo pred članstvom s svojimi vizijami uresničevanja programa zveze sindikatov, se zanj potegujejo in merijo s tekmeči. O njih se torej ne izrekajo forumi, temveč se odločajo volilna telesa (članstvo). Doseči morajo kvantificirano večino; komisija predlaga tretjinsko načelo. Volitve je potem treba izvesti z več kandidati, pri čemer višje funkcionarje zveze sindikatov volijo za rang nižji nivoji. »Pri tem bodo gotovo težave, vendar gradimo politiko v smislu neke dolgoročne stalnice,« sodi Brolih. »Model, ki ga ustvarjamo, ne sme biti idealističen; na takšnem konceptu se potrjuje moč in ugled organizacije.«

Nihče v organizaciji ne bo mogel imeti nekega vzvišenega položaja kot sindikalni funkcionar. Po novem se bo moral nenehno potrjevati s svojim delom, kar z drugimi besedami spet pomeni, da bodo načela stalnega nadzora zelo stroga. Po Brolihovem mnenju je tudi to nov vidik demokratizacije sindikatov, saj bo lahko le ocena dela objektivno merilo za funkcionarja. Potlej kakšne zamenjave na stolčkih ne bodo izpadle kot prvotni dogodki, če že ne afeze, temveč bodo to normalna dejanja, skozi katera bodo v zvezi sindikatov krepili tudi odgovornost od osnovnih organizacij do republiškega sveta. »Seveda pa moramo najprej doreči načelo organiziranosti, šele potem bomo lahko konkretni,« pravi Brolih. Taki pa bodo morali postati v najkrajšem možnem času, torej že pri sprejemanju usmeritev in navodil za pripravo kongresa, saj je prenova sindikata navsezadnje

odvisna predvsem od ljudi, ki ga bodo vodili.

»Seveda se pri vsem tem logično postavlja vprašanje, od kod bodo sindikati črpali kadre. «Od začetka preнове je šlo skozi naše programe usposablјanja preko 2.000 ljudi,« pravi Brolih. »Seveda jih nismo »spravljali« skupaj za to, da bi se imeli teden dni lepo, temveč za naloge, ki jih čakajo.

KRITERIJI

● ugled in zaupanje med sindikalnim članstvom;

● strokovnost in usposobljenost kandidata za prevzem funkcije, za katero je predlagan;

● dosedanje vključevanje v prizadevanja za uveljavljanje interesov sindikalnega članstva;

● sprejemanje programskih izhodišč ZSS in izoblikovan osebni pogled na načine uveljavljanja in dograjevanja;

● ustvarjalna in komunikativna osebnost, ki obvlada javni nastop in demokratično vodi sindikalne aktivnosti.

MERILA

● stopnja ugleda kandidata (vesten, pošten, tovariški) in množičnost članstva, ki mu izreka zaupanje;

● dosedanje delovni uspehi na področju dela, ki ga opravlja; stopnja strokovne izobrazbe in splošne razgledanosti glede na funkcijo, za katero je predlagan;

● stopnja angažiranosti in doslednosti pri uveljavljanju pravic delavcev; nasprotovanje nezakonitemu ravnanju; solidarnost;

● stopnja dosedanjega vključevanja v sindikalno delo in zavzetost za delo v sindikatu;

● izkazana sposobnost zaznavanja in definiranja realnih problemov, organiziranja in vodenja demokratične razprave, argumentiranega zagovora lastnih stališč in pripravljenost sprejemanja bolj argumentiranih ter predlaganja rešitev s konstituiranjem sklepov za akcijo;

● izkazana sposobnost in pripravljenost za izpolnjevanje, preverjanje in sankcioniranje sprejetih sklepov in stališč večine;

● izkazana sposobnost in pripravljenost za sprejemanje ocen oziroma kritike svojega dela;

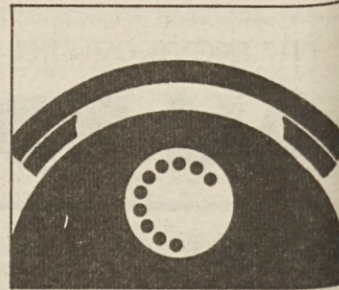
● izkazana pripravljenost za uveljavljanje javnosti dela.

(Iz osnutka »navodil za izvedbo volitev članov in nosilcev funkcij organov ZS in sindikatov dejavnosti na občnih zborih in skupščinah v pripravi na 12. kongres ZSS)

Vrh vsega pa smo bili v zadnjem letu in pol v marsikateri delovni organizaciji priče pozitivnim nemiro in učinkovitim vrenjem, ki so v stavkovne odbore potisnili zaupanja vredne ljudi. Takšne moramo pritegniti v naše vrste, ne pa na – na pamet – kadrovati tistih, ki se bodo funkcije najmanj otepali. Če res hočemo postati sindikat delavcev, si naključij ne smemo več dovoliti...«

Ciril Brajer

Damjan Križnik

KLIČEMO

069/75-053

Na zvezi je Ignac Temlin, sekretar občinskega sindikalnega sveta Lendava

Pravzaprav se že res dolgo nisimo slišali. Mnoge stvari, ki ste jih počeli, bi bile za nas nove. Kljub temu pa začniva pri tem, s čimer se prav v zadnjem času ukvarjate.

»Najbolj aktualna ta hip je prav gotovo akcija včlanjevanja delavcev pri zasebnih delodajalcih v sindikat. Že doslej smo imeli osnovno organizacijo teh delavcev, ki pa je s 30 člani bolj životarila. V občini imamo namreč kar 350 delavcev, zaposlenih pri zasebnih delodajalcih. Poslali smo 300 vabil, seveda s primerno obrazložitvijo. Odziv je kar dober. Do danes smo dobili 75 prijav, čeprav bo akcija tekla do konca junija. Potem bomo okrepili izvršni odbor osnovne organizacije, novim članom obrazložili statut in jeseni dokončno konstituirali organizacijo. Naj ob tem še povem, da smo podpisali že vse kolektivne pogodbe za te delavce.«

Brez besed o prenovi v tem najinem pogovoru prav gotovo ne bo šlo. Kako daleč ste?

»Prenova in osebni dohodki so tesno povezani. Brez jamstva za boljše OD je težko prepričati ljudi za prenovo. Pri nas pa imamo marsikje težave z osebnimi dohodki. Celo s sindikalno listo, ki je ne dosegamo. Pri Gradbeniku je celo povprečni osebni dohodek praktično nižji od 1.750.000 dinarjev. Probleme imamo, že pri prizadevanjih, pa ne samo pri gradbincih, da bi sindikalno listo vgradili v akte.«

Ali je še kaj?

»Sprotnega dela imamo seveda dovolj. Ja, pa še to. Prav zdaj nas je pošteno razburil sklep Izvršnega sveta občine in stanovanjske skupnosti, da bodo dvignili stanarino kar za 96 odstotkov. Saj nismo proti povišanju, vendar ne za toliko, ko pa vemo, da se osebni dohodki ne dvigajo tako hitro. Stališče sindikata pa je že nekaj časa znano. Sedaj nas kličejo in nam pišejo delavci in nas opozarjajo na stališče in obljubo sindikata. Sklenili smo, da te dni skličemo vse predsednike hišnih svetov in se z njimi dogovorimo, naj pozovejo stanovalce k bojkotu plačevanja povišane stanarine v celoti. Vsaj en mesec, kot opozorilo. Ne, tako na vrat na nos pa se res ne bomo pustili.«

Upajmo, da boste uspeli, še posebej, če v Lendavi ne boste osamljeni. Pa na svidenje.

Andrej Agnič

Sindikalna pravna pomoč

ZADNJA SLAMICA ZA BREZPRAVNE IN ZATIRANE

Delavci vse bolj potrebujejo sindikat – in še bolj ga bodo. To je sicer jasno in človek lahko trdi kar tako poprek. Med konkretne oblike, ki pa to najbolj neizpodbitno potrjujejo, gotovo lahko uvrstimo pravno pomoč. Celo Neodvisni sindikati, ki so jih ustanovili v Ptujju, so brezplačno pravno pomoč svojim članom uvrstili med prve »usluge strankam«.

V prejšnji številki smo popisali, kaj je doživljal Hasan Barjaktarevič v Komunalnem podjetju Ljubljana, tozdr Javna higiena. Sicer so ga tudi ob zavzeti pravni pomoči službe mestnih sindikatov brcnili na cesto, toda zanj se bodo vendarle borili še naprej, tudi na sodišču. Sam nam je povedal, da bi brez sindikatov in njihovih pravnikov že zdavnaj obupal, saj enostavno ne bi vedel, kam naj se ob vsem preganjanju sploh obrne.

Po srečanju s tem konkretnim primerom smo na sindikatih povprašali o pravni pomoči malce bolj celovito. Žal je zadnje poročilo o tem področju že starejšega datuma, toda ker ravno zdaj pripravljajo novega, smo le izbrskali nekaj primerjalnih podatkov.

Predlani je pravno pomoč pri sindikatu iskalo 13.400 delavcev, kar je za dobra dva odstotka več kot leto prej. Lani je to število skočilo že na 17.409. V vseh letih in tudi zadnji podatki tako kažejo, je bilo največ težav s področja delovnih razmerij. Tudi druge ugotovitve se po podatkih sodeč niso bistveno spremenile. Navadimo jih:

Pravno pomoč iščejo pri sindikatih predvsem delavci z nižjo kvalifikacijo oziroma izobrazbo, vse več pa je med njimi upokojenec in invalidskih upokojenec. Raste tudi število delavcev, ki so izgubili zaposlitev. Večkrat se je pokazalo, kako malo imajo delavci zaupanja v strokovne službe in samoupravne organe v svojih kolektivih. Tudi dejstvo, da prizadejati sploh ne poznajo vloge osnovne organizacije sindikatov pri varstvu njihovih pravic je lep dokaz dela teh organizacij in koristen napotek sindikatu v prenovitvenih prizadevanjih. Marsikaj se da zaključiti iz dejstva, da iščejo pravno pomoč zgolj posamezniki. Primeri, da bi zanjo prosile osnovne organizacije ali konference sindikatov, niso omembe vredni.

Iz zadnjih podatkov smo že omenili, da so službe pravne pomoči obravnavale 17.409 primerov. Med njimi jih je bilo kar 13.126 z delovnih področij in spet med njimi največ (3.774) s področja osebnih dohodkov. Takoj pa sledijo primeri disciplinskega prenehanja delovnega razmerja. Kar 2.030 jih je bilo. Že navedeno zgovorno priča, kako pomemben delež v sindikalnih aktivnostih nosi in bo še nosila pravna pomoč. Bridko se zavedamo, da bomo tudi v sindikalnem glasilu morali o njej vse pogosteje pisati – upamo pa, da vse večkrat o uspešnosti njenega delovanja. Upamo tudi, da bo ta uspešnost predvsem preventivne narave in da bo čim manj končnih zmag na sodiščih. To pa seveda ni odvisno zgolj od organiziranosti, strokovnosti in zavzetosti služb pravnih pomoči, ampak od moči sindikata samega. Naj končamo, kjer smo začeli – prav bridka usoda Hasana Barjaktareviča je šolski primer, posebej potrjeno vseh omenjenih podatkov in njihovih razčlemb.

LIV iz Postojne in Goričko

S SAMOKOLNICO DO RAČUNALNIKA

»V Livu, industriji kovinskih in plastičnih izdelkov v Postojni, zagovarjamo filozofijo, da sposobnemu strokovnjaku ni treba razmišljati o ustanavljanju svojega podjetja, če mu v tovarni ustvarimo možnosti za delo, damo opremo in vsebino. Seveda je takšno samostojno razvojno delo treba tudi »plačati«, pravi mr. ekonomije Mirko Kaluža, glavni direktor.

Pred dnevi je tisoč delavcev Liva iz Postojne imelo skromno slavo v Rogoševcih, v Prekmurju. Šlo je za praznovanje desete

Če inflacija bo, bo zlomila gospodarstvo

Med vsemi gospodarskimi tegobami, ki jih povzročata kriza in inflacija, nas najbolj skrbi inflacija. Po januarjem dviganju cen, ko kljub vsesplošnemu prisegnanju, da bomo sproščali tržne zakonitosti, prevladuje netržno ravnanje, je več kot jasno, da protinflacijski ukrepi v lanskem majskem »paketu« zisa (»nominalna sidra« in omejevanje povpraševanja) niti približno niso dosegli ciljev. Nasprotno: novembra lani so bile cene na drobno za 141% višje kot maja. Povprečna mesečna rast drobnoprodajnih cen v obdobju junij – november pa se je gibala okrog 15,8%, kar pomeni, da je lani stopnja inflacije znašala 480%. Od tod tudi nedavno objavljena vest, da se približujemo 500% inflaciji.

In kakšna bo inflacija letos? Strokovnjaki pravijo, da je inflacija podobna ognju. Najprej se plazi le pri tleh in bolj tli kot gori, ko pa res zagori, je brez zloma gospodarstva ni več možno pogasiti.

Ce uporabimo »pravilo 70«, s katerim ekonomisti strokovno ugotavljajo število mesecev, v katerih se podvoji inflacija v državah, v katerih za njeno zmanjšanje ne storijo ničesar, pridemo do podatka, da bo inflacija v Jugoslaviji septembra prebila »zvočni zid« in dosegla 1000%. Če bodo cene mesečno še naprej rastle po 15%, kot so naraščale lani, se bo inflacija v Jugoslaviji podvojila v 4 mesecih in 20 dneh. Če ne bomo ničesar naredili za njeno zmanjševanje, bo avgusta znašala med 850 in 960%, septembra pa bo dosegla že 1000%.

Tako črne napovedi so možne zato, ker ne le da Jugoslavija dva meseca in pol ni imela vlade, marveč v zadnjem pol leta tudi ni ničesar naredila za zmanjševanje inflacije. Novi ZIS je začel delati šele sredi marca, tako, da bo na rezultate vseh predvidenih ukrepov potrebno čakati od 6 do 24 mesecev.

Medtem pa bo, kot vse kaže, imela inflacija povsem »proste roke« za poseganje v naše žepce. In še dvakrat bolj gibčne prste kot doslej.

V. O.

obletnice ustanovitve tozda na Goričkem, ki naj bi tamkajšnje nerazvito območje vpel v nov razvoj. Večina delavcev Liv ni bila nikoli v Prekmurju, dobra polovica pa je dvomila o tej nevsakdanji naložbi.

»V tistem času je bilo tudi politično hvaležno tovrstno vlaganje kapitala in določene proizvodnje v nerazvita območja Slovenije. Mi smo preslišali to politično noto in prislunili željam v Murski Soboti, da bi z ustanovitvijo nove proizvodnje v Rogoševcih omogočili zaposlitev tamkajšnjih ljudi, ki naj bi se vrnili iz tujine. Vendar se je že kmalu pokazalo, da tisti del Prekmurja ne premore kvalificirane delovne sile, ki bi bila sposobna samostojno razvijati in proizvajati zahtevnejše izdelke. Danes lahko delavcem Liva pokažemo, kaj se da z dobro kadrovske politiko in prizadevnostjo zaposlenih ustvariti. Po desetih letih je v Rogoševcih kaj videti,« pravi mr. oec. Mirko Kaluža, glavni direktor Liva.

Pred dvanajstimi leti so ob avstrijski meji v Rogoševcih začeli graditi novo tovarno. Šlo je za povsem kmetijsko okolje, kjer so mladi in stari že od nekaj svoj trdo prisluženi kmečki kruh belili z delom v sosednji Avstriji ali v tujini. Vodstvo Liva je v Rogoševce preneslo proizvodnjo samokolnic in mešalcev za beton. Ta izdelka po tehnologiji nista bila

zahtevna, na trgu pa je bilo dovolj povpraševanja.

»S proizvodnjo samokolnic in mešalcev za beton je imel kolektiv v Rogoševcih zagotovljeno prihodnost. Glede na to, da je bila večina zaposlenih nekvalificiranih, je bilo razumljivo, da zahtevnejših izdelkov ne bi mogli osvojiti,« razlaga inženir Viktor Vild, oče tovarne v Rogoševcih. Mož, ki je dosegel, kot je bilo na slavnosti slišati, skoraj nemogoče!

Za kaj gre? V teh letih se je pokazalo, da je večina tovrstnih »cepljenj« in prenosov industrijske proizvodnje iz razvitih delov v nerazvite, doživelo žalostno usodo. Vzrokov je več, eden poglavitejših pa je ta, da so takšne proizvodne enote ali tozdi po

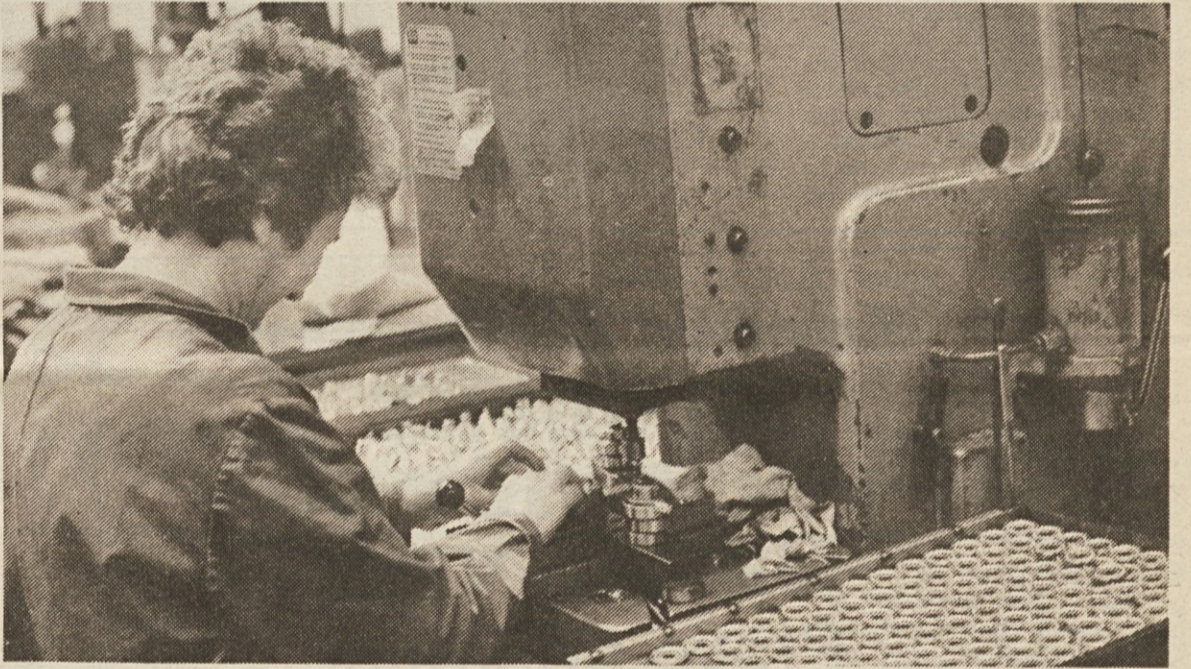
ustanovitvi ostali zvečine brez dobrih programov, brez strokovnjakov in potrebnega kapitala za razvoj. Rogoševci so izjema in primer, kako se da tudi s proizvodnjo samokolnic priti do numerično krmiljenih strojev.

»Vodstvo Liva in nas v Rogoševcih je uspešno kljubovalo pritiskom, da bi v novoustanovljenem podjetju zaposlovali čim več ljudi. Mi smo menili, da je naša perspektiva v razvoju in zahtevnejši proizvodnji. Zato smo vsak razpoložljivi dinar vlagali v šolanje. V teh desetih letih smo poleg nove opreme obnovili strokovno usposobljenost zaposlenih, izboljšali kvalifikacijsko sestavo,« pravi Viktor Vild. »Namesto da bi zaposlovali nekvalificirano delovno silo, smo štipendirali strokovnjake. Namesto da bi pobirali »smetano« s prodajo samokolnic in mešalcev za beton, smo to proizvodnjo zmanjševali in se lotili razvoja zahtevne strojegradnje. Tako doma kot v Livu je bilo seveda mnogo zaskrbljenosti in nezaupanja, vendar sta obe vodstvi vztrajali, delavci v Rogoševcih pa so dokazali, da so bili vredni zaupanja. Ko smo se pred leti namreč prvič pojavili na mednarodnih sejmih z našimi stroji, smo

opozorili nase. Danes so ti stroji naš glavni izvozni izdelek. V te stroje je vgrajenega ogromno znanja, naše, domače pameti...«

Vodstvo Liva zagovarja stališče, da je strokovnjaku potrebno omogočiti »normalno« delo in ga za to tudi dobro plačati. Zato ima Liv svoje razvojne oddelke v Kopru, Postojni, Ljubljani in od letos tudi v Murski Soboti. Torej tam, kjer strokovnjaki so, kajti tudi dvajset, trideset kilometrov vsakdanje poti v službo lahko predstavlja resno oviro strokovnjaku za popolno predanost ustvarjalnemu delu. S proizvodnjo računalniško krmiljenih strojev, ki so samo del nekega proizvodnega procesa, se je Liv že do sedaj uspešno uveljavil na tujem trgu. Tovrstna proizvodnja pa zahteva ogromno znanja, saj ne gre za visokoserijske proizvode, temveč za posamezne zahtevne naprave, ki že uveljavljeni proizvodni proces še obogatijo. In v tem vidijo Prekmurci skupaj z Notranjci prihodnost tovarne v Rogoševcih. Tovarna, ki nenehno raste, dasiravno ne izdeluje več toliko samokolnic in mešalcev za beton, kot bi jih lahko in kolikor jih je trg še pripravljen kupiti.

Janez Sever

Dodatek k polemiki: kakšen sindikat ali »Laž, polresnice ali morda nekaj resnice«

PREPIH V MARIBORSKI OBČINI PESNICA ŠE KAKO POTREBEN

Rad bi se vključil v polemiko, ki sta jo v Delavski enotnosti vodila Jože Nekrep iz Sladkega Vrha in Vlado Černič, sekretar občinskega sveta Zveze sindikatov Slovenije Maribor – Pesnica. Na začetku tega sicer nisem nameraval, čeprav moram poudariti, da se povsem strinjam z obema člankoma Jožeta Nekrepa. Vzrok za tole moje pisanje pa je sklep, ki ga je sprejelo predsedstvo OS ZSS Maribor – Pesnica in ga posredovalo sindikalni organizaciji v Palomi – Sladkogorski, s katerim zahteva oziroma predlaga, naj vodstvo sindikata v tovarni oceni pisanje Jožeta Nekrepa in na sejo povabi obe prizadeti strani. Ta sklep je dokaz, da se v vodstvu občinskega sindikata oziroma v njegovem načinu dela ni nič spremenilo, ne glede na kadrovske spremembe v tem organu, ne glede na to, da so bili pred leti drugi profesionalni in volonterski funkcionarji na občinskem vrhu sindikata kot sedaj. Ta sklep je zame in še za marsikoga v Palomi – Sladkogorski očiten znak, da bi

to občinsko vodstvo želelo povzročiti razprtije med delavci oziroma sindikalnimi funkcionarji v tovarni, da bi potem lažje vladalo pač po znanem načelu – deli in vladaj.

Da ne bom dolgozevil, bom sedaj konkretno povedal svoje mišljenje, in ne samo svoje, saj tako misli še marsikdo, o problematiki sindikalnega dela v tovarni in občini pred leti in do sedaj. V času, ko je predsedoval sindikatu v Palomi (to je približno pred štirimi leti) Jože Nekrep, se je začel sindikat v tovarni postavljati na svoje noge, želel je spod okrilja zveze komunistov in postati samostojna, delavska organizacija. Obenem pa tovarniška sindikalna organizacija ni želela več biti le poslušna izvrševalka sklepov višjih sindikalnih vodstev, ki so pošiljala direktive in sklepe, ampak si je prizadevala postati drugačna, polnopravna sogovornica tem višjim vodstvom. In s takim načinom dela je postal Jože Nekrep trn v peti marsikomu, ki ni mogel

prenesti takšne »neposlušnosti«. Takšnim prvim korakom razdvajanja sindikata in partije pa je nujno morala slediti kakšna formalna napaka in vsi tisti, ki jim nov veter v delu sindikata v Palomi ni bil všeč, so se zelo potrudili, da so jo tudi našli. Ker pa je bil Jože Nekrep tudi član Zveze komunistov, so ugotovili – predvsem občinski sindikalni in partijski funkcionarji, da je kršil določila statuta ZKS in dali pobudo za ugotovitev njegove partijske odgovornosti. Lahko zatrdim, da ga OO ZKS v tozdu, katerega član je bil, za takšno delo v sindikatu ne bi kaznovala, vendar so na koncu, po dolgotrajnem pričevanju, da ne rečem po direktivi občinskega partijskega sekretarja, komunisti te osnovne organizacije sprejeli partijski ukrep, ki je pomenil obenem njegov odhod iz ZKS, čeprav menim, da je prav takih komunistov kot je bil on, pri nas še premalo.

Njegovo delo pred leti pa je kljub temu obrodilo sadove in da-

nes lahko rečemo, da sindikat v Palomi že dela po načelu, da je samostojna delavska organizacija, ki ne potrebuje »tutorjev« (pa naj bo to ZK ali višji sindikalni organi). Majhen dokaz za to je tudi odločitev, da sklepa predsedstva OS ZSS, ki sem ga omenil na začetku, o ugotavljanju odgovornosti Jožeta Nekrepa, ne bodo izpolnili: Zagotovo pa je res, da na višji, to je občinski ravni, še ni tako in da sta partija in sindikat še vedno v zadregi. Tudi zadnje kandidiranje in imenovanje sekretarja OS ZSS Maribor – Pesnica to dokazuje, saj Vlado Černič nikoli pred tem ni delal v sindikalnih vrstah, ampak le v Zvezi komunistov, potem pa je kar nankrat edini ali pa eden redkih, ki lahko dela kot profesionalni sindikalni funkcionar. Način dela občinskega sveta ZSS pa se nič ne razlikuje od načina dela pred leti, kljub kadrovskim spremembam v vodstvih občinskih družbenopolitičnih organizacij.

Ernest Gačnik
Sladki Vrh 5/5

Sozd Mercator: tržna in podjetniška prenova

ISKANJE NOVE VSEBINE

Novi zakon o podjetjih, ta, ki ga je pripravila Markovičeva vlada (popravljeni »Mikuličev« zakon) odpira široke možnosti za tržno in podjetniško organiziranje gospodarstva. Obenem prepušča podjetjem, da se na novem, doslej neznanem torišču – zadnje desetletje je bilo v gospodarstvu vse natanko predpisano – znajdejo kot vedo in znajo. Zato ni nenaavadno, da si doslej po organiziranosti zelo slične organizacije združenega dela, izbirajo ena takšno, druga pa povsem drugačno obliko poslovnih in kapitalnih povezav. Vendar ni naš tokratni namen opisovati raznolikost zamisli o bodoči podjetniški organiziranosti, pač pa nameniti več pozornosti eni izmed novih oblik povezav znotraj sozda. V sozdu Mercator so se odločili, da ga bodo prenovili, kako, pa nam je povedala Rika Germova, pomočnica predsednika KPO sozda.

»Vsi imamo svoje zamisli, ki jih skušamo postaviti v okvire, ki so v tržnem gospodarstvu normalni. Pri nas pa še ni takšnih, za tržno gospodarstvo normalnih razmer in zato moramo naše zamisli prilagoditi temu, težiti pa k temu, da bi jih čimbolj približali okvirom

Rika Germ

tržnega gospodarstva,« je dejala Rika Germova in nadaljevala:

»Prav tako je tudi s tako imenovano holding družbo. Čeprav pravimo bodoči obliki sozda »holding družba«, vemo, da ta izraz ne ustreza resnici. Mi skušamo postaviti neko kombinacijo lastniških odnosov, v kateri bodo članice sozda solastnice poslovnega sistema Mercator, ta pa solastnik podjetij-članice sedanjega sozda. V bistvu ustanovljamo nov poslovni sistem kot delničarsko družbo...«

– Zakaj temu preprosto ne rečete delničarska družba, namesto da uporabljate neprimeren izraz »holding« družba?

»Ker poslovni sistem tudi delničarska družba ne bo. Ne bo samo to. Pri nas bodo članice združile del svojih trajnih sredstev v poslovni sistem Mercator, ki jih bo vlagal nazaj v članice ter opravljal zanje tiste posle, za katere se bodo članice dogovorile. Pri nas bodo torej povezave med članicami za razliko od delničarske družbe, kjer jih ni, dokaj trdne.«

– Ste imeli kakšen domač ali tuj zglod?

»Nobenega. Doma zdaj orjemo ledino, tuje zglede pa je zaradi posebnosti jugoslovanske ekonomije težko neposredno prenesti. Moram pa poudariti, da spremenjeni zakon o podjetjih zdaj daje podporo našim iskanjem, saj prinaša take rešitve, o katerih smo mi razmišljali že lani.

– Kdaj bo zažvela poslovna skupnost Mercator?

»V zakonu je dan 6-mesečni rok. To je po mojem mnenju dobro, ker verjetno niti v prvotnem roku (leta 91, op. p.) ne bi z rešitvami prišli nič dlje in globlje, kot bomo zdaj. Ta čas pa bomo morda že imeli drugo, tretjo različico poslovne skupnosti, če bodo spremembe potrebne.«

– Kaj bo poslovna skupnost delala za članice?

»Odlučili smo se za štiri temeljne funkcije, tržno, finančno, razvojno ter za ekonomiko in informatiko. Osnovna je razvojna, več truda kot doslej pa bo poslovna skupnost namenila tudi za finančno vlogo. To pomeni, da krepimo vlogo in vpliv nekaterih nalog, ki jih je sozd opravljal že sedaj, opuščamo pa hkrati nekatere, ki jih podjetja lahko bolje opravijo sama.«

– Usoda interne banke?

»V prihodnje ne bo potrebna, bodo pa seveda ostale vse njene koristne funkcije. V Mercatorju, na primer, smo pri združevanju sredstev za naložbe že letos prišli na čisti kreditni odnos. V prihodnje pa sta predvideni dve obliki združevanja sredstev. Ena na podlagi sposojenih sredstev, druga pa kot skupne naložbe.«

– Kdo bo dajal sredstva za skupne naložbe? Poslovna skupnost ali posamične članice?

»Oboji. Dobiček bodo združevali bodisi za krepitev in širitev delniške družbe kot take ali za skupne naložbe. Prvo tako skupno naložbo – naš preizkusni kamen – že uredimo. V Mariboru, na novi železniški postaji, nekaj naših delovnih organizacij skupaj gradi samopostrežno trgovino, veliko 1200 kvadratnih metrov, ki jo bo operativno vodila

ena izmed naših članic. Ta »pilot-ska« naložba nam je že pokazala, da bo treba v prihodnje nekatere stvari postaviti drugače.«

– Mercator DO Rožnik, ima dva tozda onstran slovenske meje. Kako se bosta vklopila v novo organizacijo?

»Mislim, da bosta oba ostala v poslovni skupnosti, vsaj opazili nismo nobenih želja-po izločanju. Ne vemo pa še, kaj bo tozdz v Cabru na Hrvaškem, medtem ko se za DO Rožnik ve, da bodo njeni tozdi postali podjetja, ki bodo ustanovili družbo z omejeno zavezo za opravljanje nekaterih poslov na ravni nekdanje DO Rožnik. Njegova članica bo tudi blagovna hiša v Beogradu.«

– Kakšna bo usoda tozdzov v Mercatorju?

»Razvoj gre v bistvu v dve smeri: v ustanavljanje samostojnih podjetij iz močnih temeljnih organizacij, majhni tozdi pa se bodo »utopili« v novih podjetjih. Sedanje delovne organizacije, na primer Rožnik z devetimi tozdi, bodo postale družbe z omejeno zavezo...«

– Ali je katera slovenska delovna organizacija ali celo tozdz pokazal željo, da bi se izločil iz sozda Mercator?

»Ko smo novembra lani »testirali« teze za nov poslovni sistem, nismo nikjer našli na negativnem odmev. Nekaj dvomov in tudi strahu seveda je, vendar predvsem zato, ker vsi še ne poznajo podrobnosti. Bojijo se zlasti vpletanja poslovnega sistema v neposredno poslovanje. Je pa ta strah odveč. Vse članice sozda pa so bile v anketi za trden Mercator, ne za ohlapno sestavljeno podjetje brez kapitalskih povezav. Kako trden naj bo, pa se moramo še dogovoriti.«

– Mercator združuje zelo različne dejavnosti...

»Smo res zelo raznoliki, imamo kakih 60 odstotkov trgovine, 17 odstotkov Mercatorja je industrijska dejavnost, kakih 12 odstotkov je kmetijstva, v katerem je tudi raznolika sestava. Prav v kmetijstvu, v kmetijskih zadrugah, je glede organiziranosti nekaj več vprašanj kot drugod, ki jih še pogloblja pomanjkanje zakonodaje ter stališča Kmečke in Zadrugne zveze.«

– Kakšne vrste kapital se bo pretakal skozi Mercator?

»Mercator bo v bistvu družbeno podjetje. Seveda pa bomo v aktih predvideli možnosti za odpiranje sistema za vse vrste kapitala, tudi za tako imenovane delavske delnice. Kapitalne povezave ustanovljamo z obstoječim kapitalom, ki je v podjetjih. V svetu pa nastajajo nova podjetja z novim kapitalom oziroma s kapitalom, ki prihaja »od zunaj«. Mi tega nimamo in če bomo hoteli nekaj narediti, bomo morali odpreti vrata zunanjemu kapitalu. Razmišljali smo tudi o tem, kako spodbuditi delničarje, tudi naše delavce za vlaganje kapitala v Mercator. Računamo na sedanji poslovni uspeh Mercatorja in na njegova razvojna gibanja. Nemara bi kazalo delavce spodbuditi s tem, da bi jih pri nakupu delnic kreditirali. Vendar se za zdaj z vsemi temi vprašanji še ne obremenjujemo.«

– Kolikšen delež naj bi podjetja vlagala v poslovno skupnost?

»Višina še ni določena, gre pa za dva deleža. Manjši bo nadomeščal sedanje prispevke za delovanje delovne skupnosti. Večjega bodo podjetja združevala kot solastniško izmenjavo. Tu še razpravljamo, ali naj bo to večinski ali manjšinski delež. V sozdu se ogrevamo za večinski delež.«

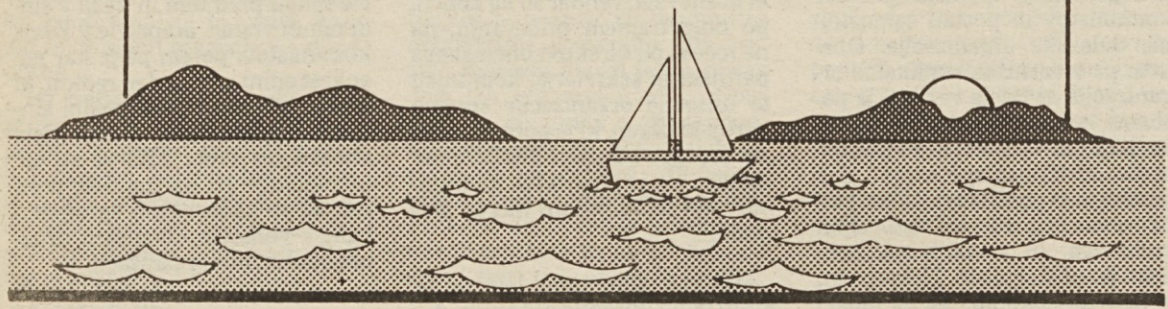
Boris Rugelj
Slika: Andrej Dvorsak

Sončna doživetja!
KLUBSKE
POČITNICE SO
NEKAJ VEČ!
Prave počitnice
boste preživeli v
KOMPASOVEM
KLUBU
MALO MISTO
SUTIVAN

NA BRAČU
Bogata ponudba aktivnih počitnic.

Cena celotnega prevoza (avtobus-ladja)
samo 450.000 din!

 KOMPAS
JUGOSLAVIJA

IZBIRA MED TRGOM, DRUŽBENO LASTNINO IN KRIZO

Jugoslovanski model socializma, ki ga označuje predvsem samoupravljanje, stoji in pade z družbeno lastnino. Vsi trije pojmi (socializem, samoupravljanje in družbena lastnina) seveda zahtevajo temeljito, strokovno, nepolitično oziroma neideološko obravnavo – tako v teoretičnem pogledu (kot model) kakor tudi s praktičnega gledišča (kot sistem). Še nedavno teh pojmov nismo mogli postavljati kot vprašanje, saj bi si nakopali neprijetne posledice, vendar o tem ne bi pisal. Dobro je torej vsaj to, da jih danes lahko postavimo kot vprašanje. Toda to nikoli ni pomenilo in ne pomeni, da vnaprej dvomimo o njih.

Vnaprej dvomiti teh stvarih, bi bilo enako narobe, kakor je bilo narobe postavljati jih, kot da so popolnoma jasne, nedvoumne in zanesljive. Odveč prepričevati se o posledicah tako enostranskega in samozaverovanega določanja modelov in sistemov – zgolj po fikciji nekaj posameznikov, ki so enako mislili in niso dopuščali nujnih vprašanj v zvezi s socializmom, samoupravljanjem in družbeno lastnino.

Zato pa smo sedaj brezobzirno potisnjeni v položaj, ko si moramo o teh zadevah zastavljati čisto elementarna vprašanja. Kaj sploh je danes (pri nas in v svetu) socializem, kaj je samoupravljalec? Kaj je družbena lastnina in kdo je njen »lastnik« (titular)? In tako naprej.

Po vseh (neprijetnih) izkušnjah se je vladajoča politika do (besedno potrjenega) spoznanja, da je za jugoslovansko (ali kar konkretno – slovensko) družbo edina rešitev – slovensko gospodarstvo. Vsi planski, tržno-planski, dogovorni in podobni ideološko-administrativni zvrki gospodarskega sistema in primerne gospodarske politike so dokončno pokazali svojo pogubnost. Torej, tržno gospodarstvo!

V trenutku, ko naj bi šlo zares, ko naj tržno gospodarstvo kot beseda začne postajati meso, pa se dosedanji tvorci sistema in družbenega življenja, ki mu pravimo socialistično samoupravljanje, znajdejo v neznansko resnem precepu. Kaj pomeni tržno gospodarstvo tam, kjer skoraj v celoti prevladuje (v vseh pogledih skrajno neoprijemljiva) družbena lastnina. Tržno gospodarstvo in (realne) ekonomske zakonitosti delujejo po svoji (tudi skrajno neusmiljeni) logiki v razmerah privatne oziroma privatno-skupinske lastnine, saj njen nosilec nosi posledice tržnih zakonitosti. Z nosilcem (titularjem) lastnine je glavno vprašanje (posledice slabega gospodarjenja!) tržnega gospodarstva razrešeno. To je seveda poenostavljen prikaz vprašanja.

Vendar! Družbena lastnina nima titularja. Zato se posledice slabega gospodarjenja socializirajo in gospodarstvo vse bolj hira, saj nima spodbud. Dober plačuje slabega. To mora popustiti, pripeljati do zloma. Če torej hočemo oživiti gospodarstvo, potrebujemo

trg. Trg pa predstavlja konkurenčnost. Torej moramo mrtvoudno, nedinamično družbeno lastnino zdramiti s tem, da ji nasproti postavimo še druge oblike lastnine: privatno, skupinsko, mešano in kdo ve, še kakšno. V konkurenčnem tekmovanju pa se utegne zgoditi, da bodo bolj dinamične oblike lastnine postopoma uničile leno družbo.

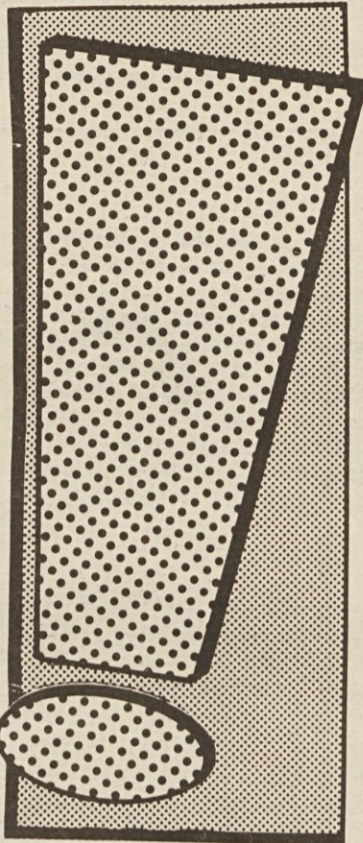
Seveda pa ni nujno, da v takšnih (tržnih) okoliščinah družbena lastnina res izgine, če bo našla konkretnega nosilca, če bo ta dobro gospodaril oziroma če bo prevzel nase posledice slabega poslovanja in če mu družba ne bo dovolila uničiti dela narodnega premoženja, nato pa se spet priseja na družbeno (socialno) vime... Menim, da bo k bistveno boljšemu gospodarjenju z družbeno lastnino (v omenjenih konkurenčnih razmerah!) pripomogla že odprava monopola na delovno mesto (govorili bomo torej tudi o trgu delovne sile!) Skratka, vsak delavec, ki bo vedel, da ne bo več zlepa dobil službe, če bo ob njo zaradi svojega slabega dela, se bo moral bistveno bolje truditi. Verjamem tudi to, da bodo delavci radi bolje in odgovorneje delali, če bodo vedeli, da po eni strani nesolidnost nima več domovinske pravice (potuše) in če bodo okusili, da jim tržno gospodarstvo postopoma prinaša bogatejšo življenje.

Toda, kaj če ne bo tako, če bo družbena lastnina ohranila sedanje slabosti in bo zaradi konkurenčnosti drugih lastnin v tržnem gospodarstvu propadla?

Vračamo se na začetek. Vemo, da je družbena lastnina temelj, na katerem se je šele lahko vzpostavilo (delavsko) samoupravljanje. Ali bi propad (konec) družbene lastnine povzročil konec samoupravljanja? In zakaj sploh brani samoupravljanje, če pa smo z njim prišli v hudo revščino?

Postavimo si vprašanje, ali je samoupravljanje za nas (delavce oziroma delovne ljudi) kakšna vrednota. Po dosedanjih praktičnih izkušnjah bi rekli, da ne in da ni nobene posebne škode, če bo prišlo do njegovega konca.

Vemo pa še dvoje. Prvič, izvirno samoupravljanje kot oblika neposredne demokracije (v prvi vrsti ekonomske!) ni bilo zamišljeno tako, kot je pri nas teklo. Predvsem tako, ker je partija v deželi, ki je »vzpostavila« socializem z maloštevilnim delavstvom kot nosilcem socializma, dejansko skušala nadomeščati delavski razred (pri čemer si je izdatno pomagala z osvojitvijo in uporabo nasilnega birokratskega državnega aparata!). Tudi ko je partija uvedla (delavsko) samoupravljanje, ga je v bistvu obdržala v svojih rokah, saj je še vedno nadomeščala delavski razred oziroma nosilce samoupravne oblasti. Resnični, bolje edini pravi potencialni samoupravljavci, torej delavci (v širšem smislu besede) nikoli niso zares odločali o dohodku (kapitalu), kar bi seveda

edino pomagalo samoupravljanju shoditi...

Drugič pa vemo, da se samoupravljanje na različne načine soudeležbe delavcev pri upravljanju gospodarstva v razvitem svetu krepi in uveljavlja. Se pravi, da neko stvarno samoupravljanje ni nezdržljivo s tržnim gospodarstvom, temveč se z napredkom, ki ga tržno gospodarstvo krepi, samoupravljanje (soupravljanje) uveljavlja. Zato moramo zavreči dilemo (pedsodek), da šele in samo družbena lastnina omogoča samoupravljanje. Gre torej za to, da se samoupravljanju ne odpovemo (za to ni trdnih razlogov), temveč da ga razvijamo toliko in takšnega, kot ga prenese in potrdi stvarno življenje.

Največje zadrege, ki pa so politične in idejne narave, povzročajo nevarnost propada družbene lastnine (in domnevno s tem samoupravljanja) prav zvezi komunistov. (Tako – dodajam: zvezi komunistov starega kova, ki pa jo čas že zdavnaj več ne priznava). Zveza komunistov se je namreč

zmeraj legitimirala kot delavska stranka (stranka oblasti delavcev) in »dokazovala« svojo upravičenost s tem, da je uvedla samoupravljanje kot oblast dela oziroma družbeno lastnino kot nepogrešljiv pogoj za samoupravljanje.

Tu moramo kratko in jasno odgovoriti: tako je ZK skušala življenje ukrojit po svoji meri. Rekla je, da njeno oblast utemeljuje to, ker (ona) predstavlja voljo in oblast dela (vcev), zato je (domnevno) morala vpeljati družbeno lastnino in samoupravljanje. Če propade to dvoje, tedaj ZK ne izpolnjuje več volje in poslanstva delavstva; zato pač družbena lastnina in samoupravljanje ne smeta propasti. Itd. A to bi pomenilo, da rešujemo zvezo komunistov, ne pa stvarnih življenjskih vprašanj.

Če te probleme lahko reši samo tržno gospodarstvo (kar smem menda dojeti!), tedaj je vse drugo (družbena lastnina, oblike in moč samoupravljanja, zlasti pa usoda ZK) drugotnega pomena in se mora prilagoditi prvemu. Nedvomno pa lahko ZK (in sindikati!) veliko koristnega naredi za delavce tudi (in prav!) v tržnih razmerah. Še ostreje: če ZK ni sposobna prispevati svojega deleža k boljšemu življenju, ga vsaj ovirati ne sme. Če hoče še sodelovati, se mora nujno podrediti življenjskim in ne ideološkim zahtevam.

Martin Ivanič

Gostinskim in turističnim delavcem pohaja sapa ŠE ENKRAT (TODA ZADNJIČ) ZLEPA

Petnajsta seja republiškega odbora sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije ni bila kot večina drugih. Razpravljalec nikakor ne bi mogli primerjati z mačko, ki hodi okoli vrele kaše, saj niso več previdno izbirali besed, ko so govorili o svojem položaju v tej družbi in dosedanjih neuspelih bitkah, da bi bilo drugače. Očitno je mnogim dobra volja že pošla. Pravijo, da od obljub, ki jih imajo že davno polna ušesa, ne morejo in nočejo več živeti in da se preprosto ne pustijo v nedogled vleči za nos.

Kaj povzroča toliko slabe volje med delavci v gostinstvu in turizmu? Nič posebno novega, bi lahko rekli. Morda je novo le to, da je danes položaj v tej gospodarski panogi še vedno tak, kot je bil včeraj in predvčerajšnjem, da se kljub opozarjanju na probleme, nenehnemu dokazovanju mnogih napak in obenem tudi dobronamernemu nakazovanju poti iz krize ni prav nič spremenilo. Državni aparat in birokracija sproti pobirata dohodek, zato ni dovolj denarja niti za sproti, kaj šele za posodobitev poslovanja in prepotrebne naložbe, da o še vedno neenakem oziroma neenakopravnem položaju panoge v primerjavi z drugimi izvozniki niti ne govorimo! Obenem pa vemo, da bi lahko z lučjo pri belem dnevu iskali tiste gospodarske dejavnosti, ki se lahko pohvalijo s tako »čistim izvozom«, kot se to lahko naš turizem, pa jih seveda ne bi našli. Kar primerjajmo iztržek,

denimo pri litru vina, mineralne vode, kilogramu mesa ali rib, ki ga za devize tujcem prodamo doma, z dohodkom istih stvari pri klasičnem izvozu. Razlika, seveda v prid turizmu, je neizmerno velika. Sicer pa gostom iz tujine lahko prodajamo za devize tudi stvari, ki bi jih sicer precej težko izvažali: kruh, vodo, poštne storitve, bencin, elektriko in še in še bi lahko naštevali. No, pa kljub temu v očeh tistih, ki imajo pri nas v rokah škarje in platno, naš turizem ni izvoznik. Zakaj, komu v korist te neumne in pogubne igrice?

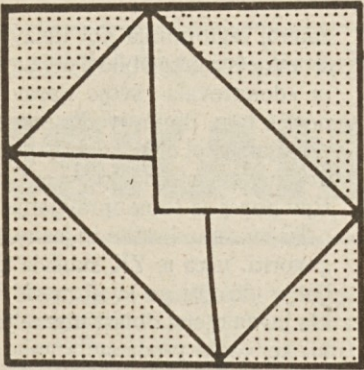
Skratka, na omenjeni seji republiškega odbora so razpravljavci jasno in precej glasno povedali, da se tako ne gre več in da imajo dosedanjega zastopavljanja preprosto dovolj. Ne le da ne vidi jo prave prihodnosti, poudarjajo tudi, da od svojega dela ne morejo več živeti.

So osebni dohodki v tej gospodarski panogi res že takšni, da je revolt upravičen? Poglejmo si, kaj pravijo podatki za letošnji april. Vzeli smo jih iz analize republiškega odbora delavcev gostinstva in turizma, ki je bila napravljena sredi tega meseca. Številke opozarjajo, da so povprečne plače v gostinstvu dobesedno sramotne, tiste najnižje za polno zaposlitev pa prav neverjetne. Povprečne se gibljejo okoli dveh tisočakov, ponekod je malo bolje, drugod še slabše. V gostinskem podjetju Litija je bil aprila povprečni osebni dohodek 1,7 milijono

dinarjev, najnižji 1,022, najvišji pa pod štirimi milijoni dinarjev. V celjskem Hotelu Evropa je bilo podobno: povprečna plača je bila 1,76, najnižja pa manj kot milijon. Nekoliko na »boljšem« so delavci pri Jelenu v Slovenskih Konjicah. Povpreček je bil 2,025, najnižja plača pa več kot milijon, natančno 1,031 milijona dinarjev. Podobna katastrofa je tudi pri mnogih drugih delovnih organizacijah. Kako naj človek preživi z dvema milijonoma ali še manj denarja na mesec?

Kako na zeleno vejo? Na sestanku republiškega odbora smo slišali kar nekaj zamisli, bilo je tudi nekaj nesoglasij, vsi pa so se strinjali, da je napočil čas, ko je treba ukrepati. Predlog, da dajatev preprosto ne bi več oddvajali, je bil zavrnjen. Člani odbora pa so sprejeli sklep, da s svojimi zahtevami ponovno potrkajo na vrata republiškega komiteja za gostinstvo in turizem in to pot postavijo za razvozlanje vozla tudi rok. Realen, vendar ne predolg. Še pred tem se bodo o vsem skupaj temeljito pomenili v svoji hiši, to je s predsedstvom republiškega sveta. In če tudi ti koraki ne bodo zalegli, če se tudi to pot ne bo nič premaknilo na bolje, na bolj normalno, bodo gostinski in turistični delavci uporabili metode, ki v naši družbi, vsaj za zdaj, očitno kar nekaj zaležejo. Pravijo namreč, da bodo stavkali, če bo potrebno tudi sredi sezone.

Andrej Ulaga

PREJELI SMO

Milošević naravni zaveznik

Slovenska javnost je (žal) evforično zaposlena s prepiranjem slovenskega političnega vodstva s srbskim ali nore in viharno medijsko vojno med Ljubljano in Beogradom. Medtem ko ji takšni ali drugačni razlagalci poskušajo dopovedati, da ne gre za spor kar tako, temveč za spopad dveh prevladujočih pogledov na izhod iz krize in bodočo podobo Jugoslavije, se nam nekaj podobnega dogaja tudi pred lastnim pragom. To pa pomeni, da še zdaleč ni res, da se je večina Slovencev plebiscitarno opredelila za uvajanje tržnega gospodarstva z vsemi posledicami in demokracijo političnega pluralizma. Slovenija v tem pogledu nikakor ni homogenizirana, kot nam skušajo nekateri dopovedati. Človek se o tem kaj hitro lahko prepriča že, če prelista nekaj slovenskih časopisov. Antibirokratska igra, ki jo igra Milošević s svojimi apostoli, na karto »pošten slovenski narod, pokvarjeno vodstvo« torej še zdaleč ni naivno ravnanje. Najljimo si čistega vina: slovenske »zdrave sile« so v prenekaterem primeru v želji, da bi obdržale status quo oziroma svoj položaj, Milošević naravni zaveznik.

Seveda ni nobeno naključje, da se notranjeslovenski spopad odvija okoli temeljev projekta samoupravnega socializma, ki z Markovičevim svežnjem tržnih naravnih reformskih zakonov doživlja svojo zgodovinsko katarzo. Dr. Janez Jerovšek je v sobotni prilogi Dela po svoje opredelil glavno torišče tega spopadanja. Kot bi opozarjal

»zdrave sile«, od kod piha zanje najbolj nevaren veter, pravi: »Danes je v Jugoslaviji tudi oblasti znano, da družbena lastnina ni visoko učinkovita in da v konkurenci z zasebno nima prednosti. Pravi razlog za vztrajanje pri družbeni lastnini je ideološki... Od teze, ki je dobila obliko dogme, nosilci oblasti in komunistična partija ne more odstopiti, ker bi to pomenilo, da je temeljna predpostavka socializma napačna. To bi pomenilo, da se obstoječi socializem ne more razvijati, če se ne spremeni in dejansko ne ukine njegova temeljna predpostavka. Res je, da so znotraj partije nekateri voditelji tudi javno priznali, da je mogoča samo neka druga oblika socializma, vendar niso dojeli, da se je treba odpovedati družbeni lastnini kot dominantni obliki lastnine...«

Res, in prav tu se vodi velika notranja slovenska bitka. Vodi pa se predvsem zato, ker so »nekateri voditelji znotraj partije« v opreki z Jerovski-m mnenjem očitno le dojeli, da se je treba odpovedati družbeni lastnini kot prevladujoči obliki lastnine.

O tem nas zelo jasno prepričujejo Markovičeve (za nekatere hudo sporne) novele zakona o podjetjih, kjer je družbena lastnina izenačena z vsemi drugimi tipi lastnine. To pa očitno ne gre v glavo tistim političnim elitam, ki zdaj vnovič pod krinko velike skrbi za oblast delavcev (sic!) kličejo na pomoč hudiča in celo žugajo svojim partijskim voditeljem. Seveda ni treba posebej poudarjati, da gre predvsem za tiste aparatčike, ki črpajo svojo moč, položaje, pa tudi privilegije iz družbene lastnine.

Zgrožene nad »možnostjo opustitve samoupravnega socializma« besno zlivajo gnojnico na vse in vsakogar, ki resno misli z gospodarsko in politično reformo, na alternativo, na inteligenco v krogih uradne politike, na Gospodarsko zbornico Slovenije in celo, ne boste verjeli, na »svojo« zvezo komunistov. Za njih je linija, ki v »temeljni listini Slovenije 1989« ni mogla sforsirati stare formule o socializmu s samoupravljanjem in družbeno lastnino, »s stališča programa ZK defektna«, vodilna sila delavskega razreda pa naj bi se odrekla programskim ciljem. Logičen sklep takšnega »zdravosilniškega« rezoniranja je, da ZK ne more pristajati na tiho odpravo socializma in samo-

upravljanja, ker bi s tem sama sebe umaknila s položaja, ki si ga je pridobila z oboroženim bojem in socialistično revolucijo. Značilno za te tovariše je, da ne povedo, kakšen socializem in kakšno samoupravljanje imajo v mislih, kar pomeni, da zanje to samo po sebi niti ni toliko pomembno, važno je le, da partija ne sme pristajati na odpravljanje poglobljenih temeljev tega socializma in samoupravljanja, ker bi se s tem sama uknila. **Krog je tako sklenjen: partija mora vztrajati na dogmah, če hoče ostati na oblasti!** Zakaj, zato da bi delavci bolje živeli in imeli po možnosti celo oblast? Ne, kaj-

ti ravno ta socializem in to samoupravljanje z družbeno lastnino, ki ga Marković sedaj odpravlja in pri katerih naj bi vztrajala partija, sta večinski del delavstva, kljub zakonu o združenem delu in največji možni normativni delavski oblasti, pahnila v socialno bedo, družbo pa na rob katastrofe.

Odgovor je torej lahko samo eden: »zdravosilniki« se z zadnjimi atomi moči borijo za položaj partije, ki »si ga je priborila z oboroženim bojem in socialistično revolucijo«, da bi tako predvsem oni sami obdržali svojo moč in položaje. **Samo ugibamo lahko na kaj vse so pripravljeni ti »komunisti**

do zadnjega diha«, ki z reformsko usmeritvijo slovenske partije seveda nimajo nič skupnega, pri čemer nam utegne biti v dokajšnjo oporo kakšna madžarska ali češka izkušnja z bratsko pomočjo. Boj se ljudi, ki imajo v razpravah o ustavnih in drugih sistemskih spremembah sicer polna usta skrbi za delavce, a so hkrati takoj pripravljeni udariti po njih, če bi se ti isti delavci, denimo, s poskusom organiziranja kakšnega resnično samostojnega sindikata drznili poskrbeti sami zase. Predvsem pa glej, da jih čimprej onemogočiš, sicer gorje vsem nam...

(Ivo Kuljaj, Ljubljana)

Dr. Anton Prijatelj

KAKO IN KAM NA DOPUST

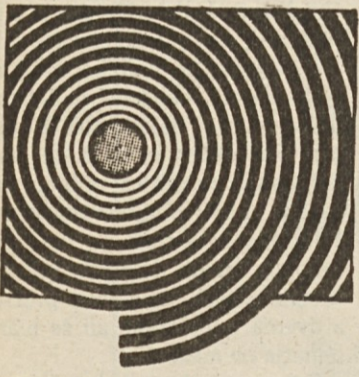
PRIROČNIK ZA POČITNIKOVANJE

Cena 58.800 din

Naročila pošljite na naslov:

ČZP ENOTNOST
Ljubljana
Dalmatinova 4

Naročite lahko tudi po telefonu številka 321-255

ODMEVI

DELOVNO RAZMERJE MIROSLAVA GARBA

V odgovor začasnemu kolegijskemu poslovodnemu organu delovne organizacije Gorenje Fecro Slovenj Gradec

Ob prebiranju članka z naslovom Delovno razmerje Miroslava Garba, ki je bilo objavljeno v Delavski enotnosti 16. junija 1989 in katerega avtorji so člani ZKPO DO Gorenje Fecro Slovenj Gradec, ugotavljam, da ti gospodje in gospa v ničemer niso pripravljene priznati svoje napake in prevzeti odgovornosti za afero »Garb«. Ponovno se zatekajo k zavajanju javnosti in delavcev in že znanim ter preizkušenim metodam sistema diskvalifikacij in ponižanj človeka, pa naj je kriv ali ne.

Gospodje in gospa, člani ZKPO, predlagam vam, da si še enkrat preberete vsebino svojih laži, klevet, podtikanj in zavajanj. Bralcem ste natrosili kup trditve, ki jim manjka konkretnosti in utemeljenosti. Na primer: kdo so novi (še starih niste imenovali v celoti) in glasnejši dušebrižniki, kakšne so njihove fantazijske zahteve in grožnje,

v čem se kažejo pritiski na vas, Gorenje sozd, posamezne republiške organe in organizacije (katere). Vprašajte se, zakaj vaše strelce praviloma menjajo smer. Mar pričakujete, da vam bom mirujoča tarča, da bom priznal nekaj, česar nisem storil, da bom prostovoljno na svoj hrbet oprtal tisto, kar morate nositi vi, vi ste se prenačili, vi in sami vi ste tisti vidni avtorji tako imenovane afere Garb in skonstruirane obtožnice zoper mene in Janka Pečolarja. Če ste tako prepričani v svoji pravici, potem v odprti igri z argumenti dokažite, kar govorite, izjavljate in pišete. Kako razumeti vaše besede, da se z mojimi zahtevami nikakor ne boste več ukvarjali. Kdaj, če sploh kdaj, boste spoznali in javno priznali, da povzrajene zahteve na štrajku 7. aprila 1989, niso bile le moje. Odprli ste pred čez stari most, vrnilo dopuste, avignili mežde, delno izboljšali informiranje in obveščanje... so mar to bile le moje zahteve. Vaš namen, da bi me očrnilo in diskvalificirali v očeh javnosti in delavcev, za zdaj še ni rodil sadov. Govorite, da ste sklenili, da bo boljše za kolektiv, če vsej stvari napravite konec in me ponovno sprejmete na delo. Pametna odločitev, če bi bila poštna, milostna gesta, zahvalil bi se vam, če bi bil kriv za tisto, kar me obtožujete, tako pa v tem vidim le še en dokaz več, da ne priznavate svoje napake in ne sprejemate svoje odgovornosti. Spoznajete, gospodje in gospa, da ste me morali sprejeti, storil bom vse, kar je v mojih močeh, da javno priznate svojo napako in sprejmete, kar vam gre. Zavedam se vseh težav, vaših groženj, in možnih povračilnih ukrepov zoper mene, ki bodo ostali skriti očem delavcev in javnosti, upam, da bom zdržal vse nizke udarce in s tem dokazal svojo nekrivdo.

Pišete, da se z mojimi morebitnimi zahtevami in izvedelnimi aktivnostmi v starem stilu ne boste več uk-

varjali, kakšen pa naj bi bil novi stil, morda obliž čez usta. Če še vedno trdite, da ste se morali ukvarjati z mojimi zahtevami, lažete sebi, delavcem in javnosti. Z mojimi izvedelnimi aktivnostmi pa se nikar ne obremenjujte. Mislim pa si, zakaj vas skrbe.

Ker so posamezni deli vašega članka precej zmedeni in težko razumljivi, je nanje težko oziroma nemogoče odgovoriti. Pravite, da tudi vi ne zanikate, da so se partija in druge DPO v preteklosti preveč neposredno vmešavale v urejanje razmer v podjetjih in da se v tako imenovani aferi »Garb« kot popolnoma zastarel in smešen kaže poskus, da takšne preživele metode, ki jih partija in druge družbenopolitične organizacije opuščajo in zavračajo, uporabljajo tisti, ki so sicer njihovi najglasnejši kritiki. V zakup boste morali vzeti, da bodo delavske organizacije javno in ne za kulisami povedale, kaj si mislijo ob gonjah in aferah, ki jih sprožate vi in vam podobni po Sloveniji.

Verjamem, da vam ni prijetno jesti zasmojenega, žal ste sami kuhali, verjamem, da vam ni všeč, da je javnost obveščena o vaših igrich in da je tej javnosti vsaj malo omogočeno, da si o tako imenovani aferi »Garb« ustvarjajo svojo sliko. Gospodje in gospa, v članku počez in poprek etiketirate, v kateri predalček pa naj vtaknem vašo dejanja, polna zavajanj, laži, skonstruiranih obtožnic, groženj in pritiskov. Vaša dejanja še zdaleč niso zastarela in smešna, so prav grozna in mračna. Kdo lahko delavcu jamči, da že jutri ne bo šel skozi podoben pekel kot jaz in Janko.

Omenjate opuščenje delavcev po svetu (kar stresa me ob misli, da bi radi imeli popolno oblast in moč opuščati) namigujejo na lažno solidarnost in licemerstvo, čudite se, da niti v razmerah, v kakršnih je naš kolektiv, ne smete odpustiti nobenega delavca,

pa čeprav bi morda šlo za grobo kršitev delovnih obveznosti. V nadaljevanju postavljate vprašanje, ali sem se že kdaj vprašal o svojem moralnem obrazu, ko zame kot politika, moji zaščitniki iščejo privilegije v odnosu do vseh ostalih delavcev. Vam je popolnoma jasno, da noben drug delavec ni doslej in najbrž tudi v bodoče ne bo pri njih užival tolikšne dušebrižnosti kot jaz. Za konec pa mi postrežite s svojim prepričanjem, da imam v tej opevani demokraciji (ki je vam, kot vidim, trn v peti) pravico in moralno dolžnost biti v vseh pogledih popolnoma enakopraven z vsakim drugim delavcem in to kljub temu, da ne želim biti s sodelavci v tovarni v isti sindikalni organizaciji, da hitro menjam svoja prepričanja in prestopam iz ene stranke oziroma zveze v drugo kot mi narekujejo trenutne koristi... Veste kaj, gospodje in gospa, se vam ne zdi, da krepko pretiravate v svojih obrekovanjih, podtikanjih, lažeh in zavajanjih, morda se bomo srečali s tem na sodišču.

Ko govorite o demokraciji, pravni državi, licemerstvu, lažni solidarnosti (ali vam gre v nos, da so se delavci v proizvodnji mimo vas zbrali in nama z Jankom izročili več kot sto starih milijonov) groženj in pritiskih... se mi zdi, da teh besed ne razumete oziroma, da z njimi označujete napačna dejanja. Moj moralni obraz do sodelavcev je zdaj še čist. Potrudil se bom, da tak tudi ostane, kljub vašim prizadevanjem, da ga umažete. Je mar to privilegij, če se borim za svoje pravice in če se zame zavzemajo organizacije, katerih član sem. Tiste, ki jih vi tako neodgovorno in počez etiketirate, so v zadnjem obdobju uspeli zavarovati nemalo delavcev pred takšnimi kot ste vi. O kakšni pravici in moralni dolžnosti govorite, ko omenjate mojo nečlanstvo v našem sindikatu. Vi in vam podobni me že ne boste prestrašili (tako kot so prestrašili delavce v kosarni) in

prepričali, da moram biti v vašem državno partijskem sindikatu, ki še zdaleč ni delavski. Prepričan sem, da s to organizacijo v večini delavci niso zadovoljni in da bo prišel čas, ko bodo delavci želeli in ustanovili svoj neodvisni in samostojni sindikat, sindikat, ki jim bo vsak trenutek stal ob strani in branil njihove pravice in jih varoval pred lažnimi obtožnicami in šikaniranjem. Zakaj delavcem in javnosti lažete, da zaradi (meni neznanih) trenutnih koristi prestopam iz zveze v zvezo. Po-vejte, katere so te koristi in iz katerih zvez izstopam (po daljšem premisleku sem izstopil iz ZKS, član SZDL nisem bil nikoli, prav tako tudi ne ZZZB NOV in sindikata. Z obstoječim sindikatom sem pretrgal koruzniško razmerje, kar pa je tudi moja ustavna pravica). Glede menjave svojega prepričanja pa samo tole, spreminjati prepričanje je moja osebna svoboda in neodtujljiva državljanska pravica, to pravico imate tudi vi, saj ste proti mojemu pričakovanju prehitro spremenili svoje mnenje o moji izključitvi, žal pa se bojim, da je to le ena izmed vaših, vsaj zame, taktičnih potez, kako kljub očitno storjeni napaki z vaše strani, iz te afere priti nepoškodovan.

Preklicali ste svojo odločitev o moji in Jankovi izključitvi. Mojo vrnitev ste krepko zasolili, komajda je še užitno. Sporočam vam, da bom če mi bodo dopuščale moči in zdravje tudi to prebrodil in vzdržal, morda se boste le naveličali in ugnali. Sporočite javnosti in delavcem, zakaj in kam ste me razporejali in razpredili, svoj pogled in svoja razmišljanja o dogodkih po 12. juniju 1989, v katerih sem bil statist, bom skušal v naslednjih dneh objaviti.

Miroslav Garb
Pripis urednika: Svoje sta povedala Miroslav Garb in ZKP Gorenje-Fecro. V našem časniku tako končujemo razpravljanje o tej temi.

Kislo popoldne med dopustniki

KAM PLOVEŠ, FIESA

Fiesa, nekdanji pojem slovenskega sindikalnega oziroma delavskega počitnikovanja, je imela te dni kaj klaverno podobo. Dostop do obale je gradbišče bodoče asfaltirane ceste. Začeli so jo graditi na začetku sezone, na kar smo pač navajeni. Kanalizacijo so speljali v morje in razrili travnik in kamp, najbolj primeren prostor za poležavanje in sončenje. Dež, ki ga je letos več kot bi bilo treba, je te površine spremenil v nepreahodno blato in mlakuže. Tisto cvetenje in morske alge je že odneslo morje, nekaj pa ga je naplavilo na obalo. Pospravlja pa tega tako nihče ne. Prav zaradi vsega tega pa najbrže še zaradi česa drugega domovi niso polno zasedeni, ali pa vsaj bistveno manj kot lani, da o Viatorjevem hotelu in kampu sploh ne govorimo. Nad tistimi pa, ki jim je Fiesa že od nekdanj prirasla k srcu, pa kot Damoklejev meč visi grožnja, ki pa bo menda postala stvarnost, da bo SCT zgradil naselje bungalovov. Ta pa bo prav gotovo porušil idilo nekdanje Fiese.

Rudarji radi prihajajo

Pred dnevi smo obiskali nekaj počitniških domov v Fiesi, se pogovarjali z upravniki in gosti. Najprej smo se, že po tradiciji, ustavili v Domu velenjskih rudarjev.

Karlo Celec dela v domu že 22 let, od tega je 12 let upravnik.

»Letos smo res začeli malo kasneje. Predvsem zaradi ceste, ki jo gradijo. Prva izmena po 20. maju so bili preventivci, to so tisti, ki so že 20 in več let zaposleni v rudniku. Prazna mesta smo poskušali izpopolniti s tujimi gosti. Sedaj imamo kar dobro zasedenost, celo boljše kot prejšnja leta. Do konca septembra bomo imeli polno. Ker vas prav gotovo zanimajo naše cene, naj vam povem, da je pri nas ekonomska cena 120.000 din na dan. Naš delavec plača sam po 70.000 din, preostanek pa dobimo iz sklada za regrese. Kljub temu da imamo vse polno, kot vem, v drugih domovih ni, se nam padanje življenjske ravni pozna za pultom. Takole, na pamet rečeno, prodamo kar za tretjino manj pijače.

»Že nekaj let nudimo našim gostom tudi organizirano rekreacijo. Imamo športnega rekreatorja, kot mu pravimo, ki vsako jutro vodi skupno telovadbo in podnevi skrbi za udeležbo naših gostov pri balinanju, pikadu, šahu, streljanju, ruskem kegljišču in namiznem tenisu. Jutranja telovadba, ki ni obvezna, tudi ni kaj preveč dobro obiskana, za vse druge

športe pa je veliko zanimanje in na koncu vsake izmene pripravimo tudi tekmovanje.

Če se še enkrat povrnemo k ekonomski ceni, nam je že sedaj jasno, da do konca sezone ne bo vzdržala, čeprav vsak dan bolj pazimo na tiste vsakdanje stroške. Še vedno pa ne na škodo gostov.

Peter Kolar, rudarski nadzornik v rudniku: »Mislim, da nihče izmed nas, gostov, ne more imeti pripomb. Posebno glede hrane ne. Tudi drugi mislijo tako. Res nam malo nagaja dež, vendar si moraš dopust narediti sam, ne glede na vreme. Komunalna dela bi resda lahko začeli bistveno prej. Za cene pa sem prepričan, da so v našem domu dostopne vsakemu delavcu. Za 10 dni plačam zase 60.000 in za ženo 90.000. Milijon in pol pa lahko odplačam v osmih obrokih. To ni nikakršen denar. Zaradi avtomobila sem vzel 4.000.000 in računam, da bom slabo polovico prinesel domov. Očitno je za Fieso med našimi rudarji veliko zanimanje in bo, če bo standard še padal, po moje še večje.«

Vsaj pol doma IMP je še praznega

Kar precej polken je zaprtih in na mizah na terasi so stoli.

»Precej manj imamo zasedeno kot lani, pa čeprav je bila že lani desetina praznega ob tem času,« je povedala Pavla Kramar, upravnica doma. Kje so vzroki za tako

slab obisk, si ne znam razlagati. Resda cena ni najnižja, je pa po mojem mnenju bolj krivo deževje, pa gradbišče v Fiesi, najbrž tudi malo cvetoče morje, ki ga po naših sredstvih obveščanja že pred sezono tako populariziramo. Najbrž pa je kriv tudi predsodek, kako nam pada standard. Cene za naše delavce so pravzaprav gibljive. Kdor je vse plačal do konca junija, ga je veljal oskrbni dan 95.000 din, tisti, ki bo plačal v juliju, bo plačal 170.000 din, za druge goste pa je oskrbni dan 220.000 din.

»Nekaj bo v Fiesi res treba narediti, če hočemo, da bodo gostje sploh še prihajali,« se je v pogovor vključil upravničin mož Božo. Morje več kot nekaj let ne bo zdržalo, če ne bomo zgradili bazenov, ne bo več kopalcev. Morda gledam malo črno, ampak vse kaže na to. Bomo videli, kaj nam bo prinesla nova cesta. V kampu pod nami Viator menda pobira pet starih milijonov na dan, za dobro počutje gostov pa nič. Stavba »bodoče« trgovine stoji prazna že nekaj let. Nekateri parkirajo avtomobile v njej. Ko bi bilo vsaj blato, ki je v kampu zdravilno!

Še majhna zanimivost: IMP ima tudi tozd, ki izdeluje sončne kolektorje. V domu pa sanitarno vodo grejejo na mazut. Nobena prošnja doslej ni pomagala.

Milena Janežič, uslužbenka IMP, je prav tako na dopustu v Fiesi.

»Ne vem zakaj, vseč nam je tukaj že od nekdanj, zato z možem prihajava sem. Ni drago, hrana je dobra pa pri miru je ravno prav. Nismo več rosno mladi in nam ni do ne vem kakšnih zabav in mondenih hotelov. Tu počneva, kar se nama tisti hip zahoče.«

»To, da si povprečen delavec ne more več privoščiti dopusta, je predsodek,« je dodal njen mož. »Prepričan sem, da družina doma ne zapravi nič manj. Tisto, kar stane, je slovenska navada, da je na dopustu denarnica na široko odprta za vse, tudi za nepotrebne stvari. Doma dvakrat premisliš, preden greš na pivo, na dopustu pa kar greš in to večkrat. Je pa še nekaj: včasih so bili moderni pikniki in vsi smo hodili na piknike. Potem je bilo dokazovanje samega sebe počitnikovanja na morju. Vsi smo bili na morju. Danes mislim, da prihajamo k pame-ti in bo šel na morje tisti, ki ima res nekaj od tega in ne za vsako ceno.

Med sezono je sezona v tovarni

Zdravko Vižintin, upravnik Plutalovega počitniškega doma v Fiesi, nam je povedal, da imajo od 30 postelj zasedenih le slabi dve tretjini, to pa je kar bistveno manj kot lani, kljub temu da je dnevni penzion le deset starih milijonov, plačljiv v treh obrokih.

Za ceno vemo, da ni ekonomska in da bo podjetje na koncu moralo pokriti izgubo, vendar so

se za tako ceno odločili v tovarni, da bi čimveč delavcem omogočili v tem edinem Plutalovem počitniškem domu na morju počitek.

Ni zanimanja. Po mojem mnenju je ljudi zagrabila panika in jih je strah, da bi za dopust posegli po tisti zlati rezervi. Bojijo se najbrže jeseni, ko bo treba kupiti ozimnico, pa kurjavo, šolske knjige in še kaj. Mislim, da jih je upravičeno strah, ker so povprečni delavci res že ogroženi. Je pa še nekaj drugega. Prav v tem času je v tovarni največ dela in tudi najboljši zaslužek. Tako mi pripoveduje, da tisti, ki gre sedaj na dopust, dvakrat izgubi. V službi dober zaslužek pa še denar na dopustu. Pošteno se pozna tudi v bifeju. Bistveno manj prodamo. Pivo in sokovi še nekako grede, za žgane pijače pa sploh ni zanimanja. V treh tednih smo prodali en sam liter vina.

Tisti maloštevilni gostje so v domu zelo zadovoljni. Posebno kuharico pohvalijo. Smisel takega počitnikovanja v domu so dosegli in to, da se njihovi delavci tudi v Fiesi dobro počutijo.

Kaj več počitniških domov v tako kratkem času ni bilo moč obiskati. Govori pa se, da povsem zasedeno ni nikjer. Počitniški dom Kartonažne tovarne s 50 ležišči pa so menda zaprli inšpektorji in je menda naprodaj.

No, tistim, ki boste letos še šli v Fieso, veliko sonca in malo cvetic (v morju). Andrej Agnič

Karlo Celec

Peter Kolar

Pavla Kramar

Milena Janežič

Zdravko Vižintin

Kaj hoče Marković, kaj Milošević (in kaj delavci)

NA MITINGIH KUHARJO ENOLONČNICE

Vse več znamenj priča, da se nam obeta vroče politično poletje, do kraja razgreta politična jesen. Jugoslovanski polemični vsakdan bodo razzarjale gospodarske teme, a tudi (pluralistične) priprave na kongres zveze komunistov. Središčne točke javnega nemira pa bodo slej ko prej: ukrepi Markovićeve vlade, Slovenija, Srbija in še kaj.

Tudi v Jugoslaviji, podobno kot drugod po svetu, izvirajo politična vrenja iz gospodarskih stisk. Zato velja najprej ugotoviti, kakšna je junija gospodarska podoba naše družbe.

Dinar je vse lažji

Jugoslavija je v nekaj zadnjih tednih brez napovedi in dokaj učinkovito izvedla še eno devaluacijo domače valute, in to s pospešenim razvrednotenjem dinarja. V maju so se cene na drobno povečale »le« za 23,4%, dinar pa je lažji za 34% ali, realno, celo za 10%.

In kaj bi se še lahko zgodilo v prihodnih dneh? Vrednost dinarja se bo verjetno znižala še za 5,8 do 6,6%.

Tako bi bil lahko »črni« tečaj v juliju in avgustu celo nižji od uradnega, predvsem na področju Jadrana. Doživeli bomo torej zlom črne borze deviz (zaradi močnega padca vrednosti dinarja, nadaljevanja upadanja osebnih dohodkov ter nadaljnjih omejitev denarja v obtoku), ki jo spremlja tudi upad proračunske porabe. (Kupci deviz bi bili torej nespametni, če bi v naslednjih tednih pristajali na premijo, ki bi bila večja od 5% od uradnega tečaja.)

Takšna sta torej moč in veljavnost našega dinarja doma in v svetu, ki največ povesta o stanju v našem gospodarstvu.

»Škarje in platno« sta v dobrih rokah, toda...

In kako dinar okrepiti? Samo s krotitvijo inflacije, ki je najtežje breme našega razvoja? Ali predvsem z načrtnim pospeševanjem proizvodnje in šele zatem z zauzstavljanjem inflacije?

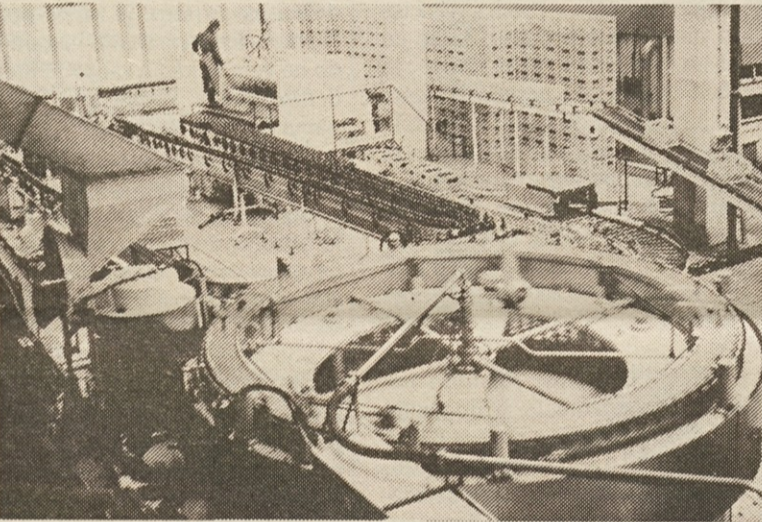
Marković, ki ima v rokah »škarje in platno«, je trdno prepričan, da bo prav zaradi oživljanja proizvodnje prišlo do umiranja inflacijske spirale – ne pa še do njenega zmanjšanja. Račun je zelo dosleden, še toliko prej, ker temelji na nekaterih natančnih podatkih: proizvodnja oživlja, uvoz je precejšen, devizne rezerve naj bi po ocenah znašale 5–6 milijard dolarjev ob koncu leta, gospodarstvo bo po napovedih razbremenjeno za okrog 3 milijarde dolarjev itd.

Toda če je ta račun videti še tako privlačen, se vendarle zastavlja logično vprašanje: ali ne gre morda za račun brez krčmarja. Kajti novo vlado so vsi odobra- vajoče tepljali, ko je šlo za načela, razprave o konkretnih potezah (beri denarju) pa so pokazale, da stvari ne bodo šle tako gladko. Gre za to, da v skupščini ne bodo zlahka sprejeti vsi predlogi vlade. Od delegatskih stališč je v veliki meri odvisno, ali se bo uresničila politika ZIS (in s kakšno naglico se bo).

S proračunom so nezadovoljni razviti in nerazviti. Po klasični

shemi mislijo prvi, da dajejo veliko, drugi pa, da prejema malo. Tu zelo malo pomaga šaljivi optimizem Markovića, češ da je to najboljšo znamenje, da je proračun dobro sestavljen. Bistveno vprašanje je, ali bo proračun res okleščen, in na kakšen način ter pri katerih postavkah.

Vlada je spremembo štirih zakonov (ki so bili doslej poslani v skupščinsko razpravo: o podjetjih, bankah, finančnem sistemu in računovodstvu) proglasila za ostro protiinflacijsko. Toda že v prvih razpravah se je pokazalo različno gledanje na njihovo vsebino, Marković pa je bil tudi že deležen prvega »ne« v odboru za družbenoekonomske odnose zveznega zbora (zakon o računovodstvu bi ne smel biti sprejet po hitrem postopku, kot kažejo zadnje razprave, pa vendarle bo).

Skratka: gre za to, da ni povsem jasno, ali bodo vsi ukrepi zveznega izvršnega sveta, ki naj bi bili ključni vzvod za umiranje inflacije, sprejeti pravočasno in tako, kot jih le-ta predlaga. Zato postaja negotov tudi predvideni koncept obračuna s krizo. V zvezi z vsem tem je tudi vprašanje, v kolikšni meri in kdo vse sedanje ekonomske razmere izkorišča za uveljavitev svojih političnih interesov. V takšni »družbi« vladi ni lahko, vendar zbuja spoštovanje njena doslednost, ki je zelo privlačna in ekonomsko razumna za ljudi, utrjene od večnega beganja od vsakovrstnih zamrzovanj do prav takšnih sprostitev cen, vse na »kratak rok«, dokler ne bi spet zapihal kakšen nov veter.

Tržišče dela (in delavcev?)

Dotlej pa ostaja brez odgovora vprašanje, ali bo Markovićeve vlada lahko obvladala inflacijo brez tržišča dela in brezposelnosti. Samo odpuščanje slabih delavcev in nedelavcev še ne ustvarja tržišča dela. Da bi vlada težišče razprav o nedelu in nizkih plačah lahko prestavila na pravo tržišče sposobnih za delo, ga mora čimprej vključiti v svoj protiinflacijski sveženj ukrepov: brez kakršnihkoli iluzij, da po »operaciji« ne bo ležanja v postelji. Najboljše jamstvo, ki ga vlada lahko da za ublažitev nezaposlenosti, pa je v tem, da svojo protiinflacijsko politiko uresničuje postopoma, vendar stabilno, brez odstopanja in omahovanja, z jasno določenimi cilji, v katere bo potem, navsezadnje, verjela tudi javnost. Tržiš-

če dela bo samo po sebi pokazalo, ali si zaslužimo visoko (Španija) ali nizko brezposelnost (Švica, Švedska, Japonska).

Izhod našega gospodarstva iz krize bo nedvomno v veliki meri odvisen tudi od tega, kateri predlagani koncept izhoda bo prevladal: Markovićeve ali Miloševićeve.

Vse kritike Markovićeve vlade doslej so namreč prihajale iz Beograda. Ali to pomeni, da v Srbiji počasi, vendar sistematično in vztrajno pripravljajo teren za velik naskok na Markovića? Se bo Jugoslavija torej (vsaj začasno) spremenila v državo z dvema sistemoma, ki ga posebej bleda Marković in Milošević? Ali bo druga polovica leta (pred kongresom?) res odločala o zmagovalcu?

Marković ukinja številne predpise, izvaja deregulacijo, sprošča cene in uvoz, krepi devizne rezerve

nobiznis«, ki ga želi kot naložbo naših izseljencev in zdomcev povezati z uspehom »velikega ljudskega posojila«. Njegov koncept zahteva učinkovito državno ekipo za pridobivanje in delitev denarja, pridobljenega z ljudskim posojilom, pametno vodstvo močne Beobanke ter pametno in močno ekipo republiških planerjev, močno kvazi državno propagandno mašinerijo v množičnih medijih ter blede in neučinkovito zvezno vlado.

Tako postajajo odnosi sil predvsem jasni: »Ali bo tako, kot hočemo mi, ali pa bo šlo ljudstvo spet na mitinge in protestna zborovanja in se bo naša volja uresničila, če bo treba, tudi s silo.« Biti predsednik vlade v takšnih razmerah in upati, da se bo kaj storilo, ni prijetno. Kajti če ne bo šlo zlepa, bo šlo zgrda. »Zgrda« pa se da zgoditi na več načinov – od mirnodobnih do tistih drugih. Žal pa so napadalcem na sedanji zvezni izvršni svet dovoljene tudi vse vrste pritiskov.

Tresla se je gora...

Komisija za gospodarsko reformo, ki jo vodi Slobodan Milošević, doslej ni storila veliko, razpisala pa je posojilo za preporod Srbije, od katerega veliko pričakujejo in ki bo po vsej verjetnosti uspel, čeprav to ni reformski ukrep. Kot kaže, srbsko vodstvo zaenkrat bolj napoveduje spremembe, tako v gospodarskem kot tudi v političnem sistemu, kot pa jih resno pripravlja. Srbsko vodstvo, ki si je pridobilo veliko popularnost in široko podporo ob sprejemanju ustavnih sprememb, sedaj ne čuti večjega pritiska javnosti za uresničitev sistemskih reform, tako da so te zaenkrat samo obljube in prividi, oblast pa deluje na dosedanji način.

Vse kaže, da se o beh konceptih razvoja Jugoslavije bliža »veliki spopad« v skupščini. Na področju monetarne politike se bomo srečali z močnim pritiskom zmanjševanja obrestne mere. Zvezni izvršni svet je tu storil nekatere koncesije, ali bolj povedano, nudi možnost, da se po ovinkih spodkopava realna obrestna mera. Tako se ne glede na stopnjo restriktivnosti topijo učinki monetarne politike. Bolj koristna bi bila manjša restriktivnost količine denarja v obtoku in vztrajanje pri realnih obrestih.

Drugi problem pa zadeva proračunsko porabo v najširšem pomenu besede. Zastavlja se namreč vprašanje, do katere meje jo je možno omejevati, ne da bi izzvali ne le izbruh socialnih nemirov, ampak tudi zbirokratiziranih interesov, ki so pri nas vendarle trda politična realnost.

Kadar vlade v drugih državah ne morejo brez velikega tveganja prekoračiti tega nevarnega socialnega praga, posežejo po eni od naslednjih rešitev: ali povečajo davke ali pa se zadolžijo in imajo v proračunu primanjkljaj. Prva možnost je povsod neprijetna, ker je skoraj nemogoča, ker je gospodarstvo že zdaj preveč obremenjeno z raznimi oblikami davkov, vse širši sloji prebivalstva pa so na robu življenjskega minimuma. Sicer pa je tudi sam Markovićeve

koncept razvoja zožen na razbremenjevanje gospodarstva in liberalizacijo tržišča. Zaradi tega bi bilo izdajanje državnih obveznic edini izhod, da bi del sedanjih izdatov države preložili na prihodnost. To pa pomeni opuščanje uravnoteženega proračuna in prehod na deficitarno financiranje seveda pod pogojem, da obveznica postane vrednostni papir, ekonomski instrument varčevanja, z realnim prispevkom. Uspeh pri prodaji takšnih obveznic bi bil hkrati tudi znak zaupanja v vlado in njeno protiinflacijsko politiko.

Svetla točka: podpora Mednarodnega denarnega sklada

Še najtrdnjša opora Markovićeve vladi so, vsaj za zdaj, uspešno sklenjena aprilka pogajanja z Mednarodnim denarnim skladom, ker je sklad takrat v celoti podprl novi program zveznega izvršnega sveta. Tako je bilo vsaj objavljeno. Bolje obveščeni pa dodajajo, da načelna podpora sklada sicer obstaja, da pa ni bilo doseženo soglasje na vseh področjih (npr. glede inflacije).

Prav zato imajo sedanji razgovori s predstavniki sklada, ki še potekajo, tudi še kakšen praktičen pomen, saj daje MDS svojim upnikom »zeleno luč« šele takrat, kadar soglaša z vsemi konkretnimi potezami oz. ukrepi ekonomske politike. Soglasje z MDS pa je treba doseči. Težko je namreč pravih kakršenkoli program tekoče ekonomske politike za letošnje leto brez uspešnega konca razgovorov z MDS, saj je bistven del programa prav upoštevanje zunanje zadolženosti države. Brez tega dela »ta papir« izgublja programski pomen, povsem zanesljivo pa ne more biti »razvojni, stabilizacijski in protiinflacijski« kot se o njem izražajo nekateri predstavniki zveznega izvršnega sveta. Skupne naložbe, vsaj za zdaj, nikakor ne morejo zamenjati zanesljivega priliva »svežega denarja« od MDS in komercialnih bank.

Kakršno plačilo, takšno delo?

Najšibkejši člen uresničevanja ukrepov Markovićeve vlade pa je apatičnost jugoslovanskega delavskega razreda, ki »naši« politiki vse manj zaupa. Po statističnih podatkih sodi polovica zaposlenih Jugoslovancev v skupino fizično ali polkvalificirani delavci. Več kot četrtina zaposlenih nima primerne izobrazbe za delovne naloge, ki jih opravlja, javna skrivnost pa je, da je kvalifikacijska struktura nezaposlenih velikokrat ugodnejša od zaposlenih. In če velika večina zaposlenih s plačo, ki jo dobiva za polni delovni čas, ne more preživeti niti sebe in svoje družine – bi se bilo potrebno zamisliti nad vprašanjem, kdo bo pravzaprav »gibal« tehnološkega razvoja Jugoslavije. Delavci s takšno kvalifikacijsko sestavo s takšnimi plačami in z njim prilagojeno delovno filozofijo nas bodo težko pripeljali v 21. stoletje. Ti delavci bodo tudi težko verjeli, da so vsi proklamirani cilji, ki jih želimo doseči, res vredni njihovega napora. Posebno še zato, ker moramo, če želimo cilj, ki se mu reče Evropa, doseči, sprejeti tudi kulturo razmišljanja, s pomočjo katere bomo opredelili način, kako doseči ta naš cilj. Jasna zavest delavcev, da delajo zase, bi bila največji motiv in gonilna moč našega razvoja. Dokler pa bo moral jugoslovanski delavec za kilogram teletine delati šest ur, sosednji italijanski pa 44 minut, je težko pričakovati, da bo kakršnekoli družbene cilje in načrte sprejel za svoje.

Vinko Blatnik

Javna razprava o ustavnih spremembah obeta, da bo slovenska ustava ohranila pet samoupravnih interesnih skupnosti. Tako vsaj pravijo. Med njimi se tudi kultura krčevito oprijema lastnih pozitivnih izkušenj s svojo samoupravno skupnostjo, ki je bila tako ali drugače mesto dogovarjanja o denarju in včasih celo o vsebini. Zanimivo je, da je med zagovorniki samoupravnega interesnega združevanja na področju kulture največ ljubiteljskih kulturnih delavcev oz. predstavnikov ljubiteljskih kulturnih organizacij, čeprav so prav te od dosedanjega načina delitve kulturnega dinarja imele najmanj.

Morda pa vendarle ne gre le za »voluntarizem« in pomanjkanje »občutka za nove čase«, temveč tudi za dejstvo, da je prostovoljna predanost sleherni dejavnosti bližja temeljni naravi samoupravljanja kot poklicna in eksistenčna odvisnost.

Smo generacija, ki je zrasla s samoupravljanjem – kakršnokoli je že to bilo. Smo lju-

Kaj spada v slovensko ustavo in kaj ne SLUTNJA

dje, ki nam je prišlo v kri, da se o stvareh pogovarjamo, dogovarjamo; zrasli smo z občutkom in prepričanjem, da se bo v življenju vedno manj stvari dogajalo mimo naše skupne volje. Smo seveda tudi izigrana generacija – od tistih, ki so ta naša upanja zlorabili.

Toda, če ostajam na področju kulture, to zame (in upam, da tudi za mnoge druge) še ne pomeni, da se moramo odpovedati samoupravljanju, svemu upanju in mnogim primerjalnim prednostim, ki iz tega izhajajo.

Odkod moj strah? Samo iz slutnje. In zakaj ne bi bilo mogoče govoriti tudi o slutnjah. Moja slutnja na področju kulture je, da slovenska politika pripravlja ukinitve samoupravnih interesnih skupnosti.

Tako imenovan zagotovljen kulturni program bo plačala država, za vse drugo pa naj se kulturniki znajdejo sami, na trgu in tudi s samoupravnim združevanjem, če to že hočejo. Strašljivo je to, da nihče prav ne ve, kaj je to zagotovljen nacionalni kulturni program, še tega ne, ali so to kulturne institucije ali njihovi programi – je pa očitno že vsem jasno, da v ta okvir ljubiteljska kulturna dejavnost ne sodi.

Sodeloval sem na delovnem srečanju vodstvenih delavcev Zveze kulturnih organizacij iz vse Slovenije. Mojo slutnjo je bilo mogoče čutiti v preneka-terem pogovoru, hkrati pa jim je bilo nedvoumno rečeno, da uveljavljeni način sprejema (omogoča) reagiranja na slut-

nje in predvidevanja – počakati je treba na predlog, ki da ga slovenska vlada pripravlja, šele o njem se bomo lahko pogovarjali.

Takšno pojasnilo je zadoščalo (saj se spominjate!) več kot štirideset let. Tokrat pa je bilo samo izziv za spoznanje: dovolj nam je, da politika v ozkih krogih odloča o naši usodi; nevzdržno je, da se vedno lahko odzovemo šele na predlog, ki praviloma pomeni že dokončno odločitev; spregovoriti moramo že prej, sooblikovati javno mnenje in vplivati že na zasnovo rešitev; o usodi kulturnega ljubiteljstva odločajo lahko predvsem najdejavniji člani in nosilci tega gibanja.

Presenetila me je zavzetost in odločnost, kjer je doslej nisem bil vajen. Dogovorili so se namreč, da vodstvo Zveze kulturnih organizacij Slovenije iz takšnih osnov pripravi gradivo in sklic javnega pogovora o usodi slovenske kulture in še posebej njene ljubiteljske sestavine, ki jo lahko

le nepoznavalci imajo samo za eno od dejavnosti, ne vidijo pa v njej vrednosti vzgoje, humanosti in obče kakovosti življenja tudi za čas (ali pa predvsem v času) postindustrialne družbe.

Pogovor, ki ga ljubiteljski kulturni delavci pripravljajo, bi moral biti javna tribuna v obrambo tistih pozitivnih izkušenj s samoupravljanjem na področju kulture, na katerih bi bilo treba dograjevati sistem odločanja tudi v prihodnje – sistem, ki seveda sodi tudi v slovensko ustavo.

Vem, da je primerjava neokusna, pa vendar se nočem odreči opozorilu, da bomo z ukinitvijo samoupravljanja (tudi v petih družbenih dejavnostih, ki jih vključuje Ustava SFRJ) začeli drseti v etatizem srbskega tipa (Srbija ukinja vse samoupravne interesne skupnosti). Ta pot mi je tuja, pa čeprav bo utemeljena z najboljšimi nameni – sicer pa, katera ni bila!

Doro Hvalica

POROČILO

stavkovnega odbora za vzgojo, izobraževanje in znanost mesta Ljubljane pri MO sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti

Da bi razumeli zakaj je prišlo do ustanovitve takega odbora, je potrebno prikazati težave pri financiranju vzgoje, izobraževanja in znanosti, ki so v vsej svoji moči vzniknili februarja 1989 najprej v srednjih šolah, nato pa še povsod drugod. Posledica je bila enourna opozorilna stavka v srednjih šolah po vsej Sloveniji. Zaradi počasnega odzivanja za vzgojo, izobraževanje in znanost odgovornih ustanov je bil finančni položaj vzgojnoizobraževalnih ustanov v sredini maja enak ali še slabši kot v marcu.

Zato je bil na razširjeni seji mestnega odbora sindikata delavcev za vzgojo, izobraževanja in znanosti, 22. 5. 1989, izvoljen stavkovni odbor s temile člani: za VVO Suzana Antič in Jelka Rahne, za osnovne šole Marija Dornik, Borut Binter in Franc Brus za srednje šole Slavica Černoša, Albert Avguštinčič in Primož Klemen, za domove učencev Pavel Hiršl in za fakultete Darjo Felda.

Odbor bo okrepljen še s predstavnikom študentskega centra v Ljubljani.

Odbor je na tem sestanku dobil nalogo organizirati in izpeljati zbor vseh ljubljanskih pedagoških delavcev v Cankarjevem domu. Na zbor, ki je bil 31. 5. 1989, smo povabili tudi predstavnike oblasti v Ljubljani in Sloveniji, predstavnike izobraževalne skupnosti Ljubljane in SRS, predstavnike družbenopolitičnih organizacij in sindikatov.

V uvodnem delu so svoje zahteve predstavili vsi segmenti vzgoje, izobraževanja in znanosti, potem pa so bili na vrsti predstavniki odgovornih ustanov in organov. Usmerjenemu izobraževanju je Izobraževalna skupnost Slovenije obljubila premike v financiranju, strokovne službe Mestne izobraževalne skupnosti pa so kljub izzivom in pričakovanjem delavcev osnovnih šol modro molčale.

Tudi tovariš Horvat je nastali položaj predvsem razlagal in ni ponujal rešitev. To je v dvorani spravilo na površje in precej otežilo drugi del zbora.

Pojasniti moramo, da je istega dne v osnovnih šolah na Viču in v nekaterih za Bežigradom potekala enodnevna stavka, ki jo je stavkovni odbor podprl z obrazložitvijo, da je v tem okolju »zavrelo« prejšnji stavki. Enako je ravnal tudi ob stavki Filozofske fakultete in drugih višjih in visokih šol.

Ze v uvodni predstavitvi dnevnega reda so bili k oblikovanju predlogov in ukrepov povabljeni tudi odgovorni iz posameznih ustanov, kar je zbor sprejel. Vse kasnejše insinacije zato niso utemeljene.

Splet teh dogodkov nas je prisilil, da na-

povemo splošno stavko za 5. 6. 1989 in ne za 15., kot smo nameravali. Kljub temu so se stavke udeležile vse osnovne šole, velika večina srednjih šol, pet višjih in visokih šol ter domovi učencev, podprlo pa jo je 70 slovenskih izobraževalnih in vzgojnih ustanov, mnoge pa so se ji tudi priključile.

V tem času se je začelo navidezno reševanje ekonomske problematike na tem področju. Vsi deli vzgoje, izobraževanja in znanosti so začeli dobivati obvestila o nakazilih in nakazila, vendar je malokdo vedel, kaj pomenijo objavljeni odstotki. Na koncu se je izkazalo, da je to denar, ki vzgoji, izobraževanju in znanosti pripada po obstoječem družbenem dogovoru in veljavni metodologiji, ki ima napačno štartno osnovo, ne pa zahtevana izenačitev z delavci v gospodarstvu, ki imajo enako izobrazbo in enako zahtevnost del.

Stavkovni odbor je s svojim ravnanjem dosegel pospešitev poročila dohodka in anticipativno nakazovanje dotacij, ki bodo povišane za toliko, kolikšna bo rast dohodka v gospodarstvu.

Od zasedanja skupščine Izobraževalne skupnosti Slovenije pričakujemo predlog za povišanje deleža nacionalnega dohodka vsaj na 5%, od zasedanja skupščine SR Slovenije pa potrditev tega deleža.

Stavkovni odbor potrjuje ustreznost razmišljanja delavcev v materialni proizvodnji, da se delež nacionalnega proizvoda, namenjen družbenim dejavnostim, smotrno razporeja (preveč sisov, pisov, pristojnost ISS za vse dele vzgoje, izobraževanja in znanosti).

V dopolnilu ustave SRS naj se vnese avtonomnost, s tem pa ekonomska samostojnost na področju družbenih dejavnosti, torej tudi vzgoje, izobraževanja in znanosti tako, da uveljavimo ekonomsko ceno svojih storitev.

Stavkovni odbor se zavezuje, da bo spremljal uresničevanje zahtev, se sestal takoj po 22. 6. in v primeru neodvisnosti pristojnih organov, začel pripravljati akcije za september 1989. (enotedenska stavka).

Stavkovni odbor zahteva od komitejev, strokovnih služb sisov in strokovnih organov, ki so pristojni in odgovorni za sodelovanje in razvoj vzgoje, izobraževanja in znanosti, do 20. 8. 1989:

- analizo uresničevanja vzgojnoizobraževalne politike,

- kratkoročni in dolgoročni terminski načrt za reševanje vprašanj na tem področju z imeni tistih, ki bodo te naloge opravili.

I. SPLOŠNE ZAHTEVE zahtevamo:

1. Takojšnjo izenačitev rasti dohodka in osebnega dohodka v vseh organizacijah za vzgojo, izobraževanje in znanost z rastjo dohodka v gospodarstvu, zato smo proti vsakemu intervencijskemu urejanju področja, ki je v nacionalni pristojnosti.

2. Ne soglašamo, da izvršni sveti in samoupravne interesne skupnosti šele na osnovi protestov v organizacijah ugotavljajo zaostajanje osebnih dohodkov in najdejo potrebna sredstva.

3. Da se v bilanci sredstev za leto 1989 upošteva najnižji osebni dohodek v višini, kot jo določa sindikalna lista.

4. Podpisniki družbenega dogovora o odhodku morajo takoj začeti spreminjati metodologijo spremljanja osebnih dohodkov; ta mora zagotavljati delavcem v vzgoji in izobraževanju enake dohodke kot jih prejema delavci v gospodarstvu in v upravi za enako zahtevna dela.

5. Da se sprejme nacionalni program za posamezna področja vzgoje in izobraževanja in se s sistemom financiranja v republikah zagotavlja sredstva z njihovo izvedbo.

6. Da se poveča delež družbenega proizvoda za vzgojo in izobraževanje na 5 do 5,5% za izboljšanje razmer otrok, učencev, študentov in delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti.

7. Reorganizacijo številnih ustanov v vzgoji, izobraževanju in znanosti, ki bo zagotovila racionalno in učinkovito delovanje sistema vzgoje, izobraževanja in znanosti.

8. Da se zagotovijo sistemski viri financiranja investicij v vzgoji, izobraževanju in znanosti v SR Sloveniji, ker sedanji način financiranja naložb v dejavnosti ne zagotavlja stabilnih virov investicijske politike v dejavnosti.

9. Da se do konca leta 1989 odpravi doseženi dvojni sistem (državni, sisovski) financiranja šolstva in raziskovalne dejavnosti, zahtevamo enoten in učinkovit sistem.

10. Da se pri predsedstvu SR Slovenije takoj ustanovi skupina priznanih strokovnjakov in uglednih javnih delavcev, ki bo pripravila dolgoročno strategijo nacionalne izobraževalne politike in temelje razvoja izobraževalnega sistema.

11. Da se čimprej pripravi in sprejme zakon o zavodih (ali ustanovah), ki mora rešiti problematiko ustanavljanja, organiziranja, upravljanja in financiranja teh organizacij.

12. Tudi razreševanje stanovanjske problematike in družbenega standarda delavcev (letovanja) v dejavnosti, kar je pomemben element socialne varnosti delavcev in ustrezne kadrovske politike v izobraževanju, to področje je bilo v sedanjem sistemu financiranja povsem zanemarjeno.

13. Da se v skladu s sklepom republiškega sindikata dejavnosti (13. maj 1985) opravi izredna revalorizacija pokojninske osnove upokojenim pedagoškim delavcem in vsem drugim delavcem, ki so pred upokojitvijo.

14. Da pristojni organi skupščin občin, mesta in republike preučijo možnosti za razbremenitev sredstev za izobraževanje z različnimi prispevki (zemljiški, komunalni, energetski itd.), ter odpravo ali racionalizacijo vseh služb, ki se financirajo s sredstvi, ki so namenjena za izobraževanje, pa niso v funkciji izobraževalnega procesa.

15. Da pristojni organi v republikah za področje izobraževanja (RK za vzgojo, izobraževanje, Zavod za šolstvo, ISS) s predpisi in sredstvi omogočajo nadaljnje strokovno izobraževanje in napredovanje učiteljev na vseh stopnjah v dejavnosti.

16. Neodvisnost sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti od izvršnih organov oblasti in organizacij političnega sistema, ki bo strokovno in odgovorno zastopal interese delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti.

II. ZAHTEVE DELAVCEV VZGOJNO- VARSTVENIH ORGANIZACIJ

Na nadalji razvoj predšolske dejavnosti kot pomembnega dejavnika v razvoju družbe nasploh so delavci opozarjali že vrsto let tako v okviru svobodne menjave kot tudi prek strokovnih ustanov, vendar do danes še nismo dosegli bistvenega napredka in kvalitetnega razvoja dejavnosti.

V zaostrenih gospodarskih razmerah je strah pred zastojem ali celo zaostajanjem dejavnosti opravičen, zato delavci zahtevajo od ustreznih in odgovornih institucij, naj takoj začnejo iskati rešitve, ki bodo dejavnosti zagotovile možnosti za nadaljnje delo in izpolnjevanje dogovorjenih programov.

1. Zavračamo zvezno intervencijsko omejevanje obsega sredstev za skupno porabo ter indeksiranje v okviru republiške bilance skupne porabe.

2. Zahtevamo, da se financiranje dejavnosti uredi skladno s celovitim nacionalnim programom.

3. Zahtevamo, da Zavod za družbeno planiranje SR Slovenije pravočasno obvešča o gibanjih osebnih dohodkov in materialnih stroškov, podatki pa morajo biti usklajeni z odborom za družbeno dogovarjanje in sindikalnimi izhodišči.

4. Zahtevamo ustavitve slabšanja družbenoekonomskega položaja delavcev dejavnosti. Osebni dohodek delavcev VVO se mora uskladiti s primerljivimi osebnimi dohodki delavcev v gospodarstvu. Obenem zahtevamo mesečno usklajevanje osebnih dohodkov.

5. Materialni stroški se morajo v skladu z uradnimi podatki o rasti cen življenjskih potrebščin na območju SRS mesečno valorizirati.

6. Ze omenjene zahteve pa vidimo najlažje rešljive v okviru anticipativnega financiranja dejavnosti.

7. Preveri naj se ustreznost pomožnega sporazuma dejavnosti in ga priredi glede na posebnosti posameznih področij.

8. V sistemu interesnega organiziranja

Nadaljevanje na 14. strani

Z DRUGEGA ZORNEGA KOTA

Ne morem pomagat'!

S športnih iger slovenskih železarjev RAVENČANI BREZ PARA

Koroški jeklarji so bili gostitelji delavcev sozda Slovenske železarnice, ki so se zbrali na Ravnah na vsakoletnih športnih igrah. Skoraj 300 športnikov in njihovih spremljevalcev iz železarn Jesenice, Štore in Ravne ter drugih članic sestavljene organizacije Žične Celje, Plamena iz Kroke, Verige iz Lesc in Metalurškega inštituta iz Ljubljane je tekmovalo v šestih športnih zvrsteh. Tako so odgovorne naloge za stroji, pri pečeh in za pisalnimi mizami zamenjali s športnimi rekviziti. Vezi tovarništva in prijateljstva, stikane v preteklih letih na športnih srečanjih, so se še dodatno poglobile.

Zanimivih tekem na športnih prizoriščih tudi tokrat ni manjkalo, čeprav izidi niso bili vselej poglavitnega pomena. Kljub temu omenimo, da so imeli največ uspeha tekmovalci domačih ekip, saj so osvojili kar šest ekipnih prvih mest. Ravenski železarji so bili najboljši v odbojki, namiznem tenisu in kegljanju, v nogometu in v šahu so zmagali Jeseničani,

Gostitelji Ravenčani so osvojili kar šest ekipnih prvih mest, Jeseničani pa so bili najboljši v »najugodnejših« zvrsteh – v nogometu in šahu (na sliki).

v streljanju z zračno puško pa Štorčani.

Rezultati – nogomet: 1. Jesenice, 2. Štore, 3. Ravne, **odbojka – ženske:** 1. Ravne, 2. Jesenice, 3. Veriga Lesce, **moški:** 1. Ravne, 2. Veriga Lesce, 3. Plamen Kropa; **namizni tenis:** 1. Ravne, 2. Jesenice, 3. Štore; **šah:** 1. Jesenice 10 točk, 2. Ravne 8,5, 3. Žična Celje 3; **kegljanje – ekipno, moški:** 1. Ravne 1699 podrtih kegljev, 2. Štore 1640, 3. Žična 1583; **ženske:** 1. Ravne 756, 2. Jesenice 643, 3. Veriga Lesce 601; **posamezno – moški:** 1. Vovk (Ravne) 446, 2.

Sivka (Štore) 444, 3. Golob (Ravne) 434 **ženske:** 1. Princič 200, 2. Voler (obe Ravne) 198, 3. Torkan (Met. inštitut) 191; **streljanje – ekipno, moški:** 1. Štore 683 krogov, 2. Ravne 666, 3. Veriga Lesce 631; **ženske:** 1. Ravne 316, 2. Štore 303, 3. Veriga Lesce 181 krogov; **posamezno, moški:** 1. Decman (Štore) 177, 2. Basara (Jesenice) 175, 3. Rezar (Štore) 173; **ženske:** 1. Rezar (Štore) 166, 2. Hrovatič 160, 3. Studenčnik (obe Ravne) 156 krogov.

Ivo Mlakar

Nadaljevanje s 13. strani
zahtevamo samostojnost otroškega varstva, obenem pa tudi ustrežnejšo organiziranost na ravni mesta (interesne skupnosti in drugi ustrezni resorski in upravni organi).

9. Takoj naj se pripravijo primernejši normativi in standardi za predšolsko dejavnost oziroma naj se vsaj spremeni pravilnik o najvišjem dopustnem številu otrok iz leta 1981.

10. Zakonsko naj se zagotovi osnova za spodbujanje strokovnosti delavcev predšolske dejavnosti (višja stopnja izobrazbe za vzgojitelja, napredovanje, strokovni delavci v vzgojnovarstvenih organizacijah).

III. ZAHTEVE DELAVCEV OSNOVNIH IN GLASBENIH ŠOL

Ker delavci osnovnih in glasbenih šol Ljubljane na postavljena vprašanja in zahteve niso dobili nobenih odgovorov tudi v Cankarjevem domu ne, posledica tega pa je bila stavka 5. junija 1989, je stavkovni odbor pedagoških delavcev imenoval pododbor za osnovne šole in glasbene šole, ki je oblikoval kratkoročne in dolgoročne zahteve:

1. Da se loči financiranje osebnih dohodkov in financiranje materialnih in drugih stroškov.

Zahtevamo, da so sredstva za osebne dohodke strogo namenska in da z nobenim predpisom ali sklepom ni mogoče uvesti obveznega prelivanja med tema kategorijama.

Sredstva za materialne in druge stroške se morajo šolam dodeljevati po normativih za porabo in dejanskih cenah materiala in drugih stroškov za vsak mesec sproti.

Zahtevamo, da se pokrijejo vsi nepokriti izdatki, ki jih osnovna šola in glasbena šola ima (bolniški dopust, prevoz na delo, ipd.). Zavračamo financiranje po oddelkih pavšalno.

Poleg zagotovljenega programa, ki je stvar republike, pa je dodatni program stvar naravnega okolja v katerem šola deluje (občina, mesto, regija), od koder izvira tudi financiranje tega dela programa.

Zahtevamo, da se natančno definira kaj je nacionalni program.

V najkrajšem času je potrebno zagotoviti dosledno usklajevanje med financiranjem osnovnih in glasbenih šol njenih vzgojno izobraževalnih programov.

2. Zahtevamo ustrezno in stabilno vrednotenje učiteljevega dela, kar pomeni:

– povprečni osebni dohodek delavca v osnovni in glasbeni šoli je treba izraziti v odstotkih od povprečnega osebnega do-

hodka delavca v gospodarstvu SR Slovenije, upošteva dejstvo, da je izobrazbena raven pedagoških delavcev povprečno precej višja od povprečja v gospodarstvu in ga je treba na tej osnovi poračunati od 1. 1. 1989 dalje.

– Zahtevamo sprotno vsakomesečno usklajevanje osebnih dohodkov. Način usklajevanja je treba urediti tako, da bodo izplačani neto OD delavcev v osnovni in glasbeni šoli resnično sledili mesečno gibanjem v gospodarstvu.

– Naša zahteva je, da se sredstva za OD revalorizirajo tako, da se sredstva za junij izračunajo tako, da se sredstva za maj zvišajo za stopnjo rasti OD v gospodarstvu od marca na april, za julij od aprila na maj itd.

Rok: Zahtevamo pisno zagotovilo do 20. junija in izplačilo najkasneje do 30. junija 1989.

3. Da izvršni svet skupščine mesta Ljubljana imenuje posebno komisijo, ki naj prouči in javno objavi, kako se zbirajo in razporejajo sredstva iz prispevnih stopenj od 1. 1. 1989 dalje.

4. Da se ugotovi odgovornost za neusklajeno delovanje vseh ustanov za šolstvo, hkrati zahtevamo tudi racionalizacijo vseh institucij na področju vzgoje in izobraževanja.

5. Da se takoj začne pripravljati nova sistemska zakonodaja na področju osnovnega in glasbenega šolstva, ki bo omogočila kvalitetno delo tako učencem kot delavcem osnovnih in glasbenih šol.

Zahtevamo, da se izboljšajo možnosti za delo učencev, treba je posodobiti učne programe, skržiti predmetnik, da bo postal učenec subjekt vzgojnoizobraževalnega dela, poskrbeti za tehnološko sodobno opremljene šole, urediti šolsko prehrano.

Zahtevamo, da se izboljšajo pogoji učiteljevega dela, zmanjšati obseg učiteljevega dela z zahtevo po večji kvaliteti, ukiniti urno dokazovanje posameznih delovnih nalog.

6. Da se zagotovijo sredstva za stalno izobraževanje učiteljev.

7. Da se ponovno prouči realnost delitve narodnega dohodka SRS. Zahtevamo povečanje deleža narodnega dohodka za vzgojo in izobraževanje, vendar ne na račun dodatnega obremenjevanja gospodarstva, ampak na račun racionalizacije vse družbene nadgradnje (sisi, upravni organi, JLA, anticipirana poraba itd.).

8. Da se investicijsko vzdrževanje srednjih šol v Ljubljani prenese na republiko in da se zaradi slabega stanja objektov osnovnih šol v Ljubljani, 0,5% iz BOD namenjen za srednje šole uporabi za investicijsko vzdrževanje osnovnih šol in še posebej

pereče prostorske problematike glasbenih šol.

9. Da se reši problem učiteljev, ki so že v pokoju ali sedaj odhajajo v pokoj.

10. Da se vsem delavcem osnovnih in glasbenih šol rešuje stanovanjsko vprašanje in možnost za letovanje.

Rok: Do 20. avgusta 1989 zahtevamo operativni načrt z rokovnikom za uveljavitev dolgoročnih zahtev.

IV. ZAHTEVE UČITELJEV SREDNJIH ŠOL IN VZGOJITELJEV DOMOV

1. Da se zagotovi enakopraven položaj delavcev v srednjih šolah z drugimi delavci v gospodarstvu za dela, ki so primerljiva z enako zahtevnostno stopnjo dela.

2. Sprotno usklajevanje rasti materialnih stroškov in osebnih dohodkov.

3. Da metodologija vrednotenja dela oziroma normiranje teži k razbremenjevanju učitelja in ne obratno.

4. Pravico do vpogleda v pridobivanje in delitve sredstev v Izobraževalni skupnosti Slovenije.

5. Učinkovitejše in odgovornejše ustanove v vzgoji in izobraževanju, ki bodo sposobne takojšnjega odziva na našete potrebe in zahteve.

6. Reorganizacijo v vzgojnoizobraževalnem sistemu brez odvečnih posrednikov in porabnikov sredstev OZD.

7. Da se vzgoja in izobraževanje vključita v prednostni nacionalni program. Nikakor ne v porabo!

8. Zahtevamo umik zakona o pedagoški službi.

9. Zahtevamo revalorizacijo pokojninske osnove pedagoškim delavcem.

10. Zahtevamo sistemsko izenačitev položaja vseh delov srednjega usmerjenega izobraževanja.

11. Normativi za opravljanje vzgojno-izobraževalnega dela v domovih naj se izenačijo z enakim delom v srednjih šolah po vseh kategorijah, ki so med seboj primerljive ali enake.

12. Zahtevamo sprejetje 177. člena, kot ga predvideva predlog za spremembo Zakona o srednjem usmerjenem izobraževanju, ki predvideva za vzgojitelja v domovih učencev visoko izobrazbo.

13. Da se domovom učencev, ki imajo povečan obseg dela (zaradi specifičnosti populacije učencev) to je delo 11 mesecev v letu, ter bistveno povečan obseg dela ob sobotah in nedeljah, sistemsko uredi financiranje tega.

14. Zagotovitev rednega usklajevanja štipendij z dvigom oskrbnine v domovih učencev.

15. Da se domove in šole razbremenijo različnih prispevkov kot so zemljiški, komunalni in drugi.

V. ZAHTEVE ŠTUDENTSKEGA CENTRA LJUBLJANA

Za reševanje problematike v študentskem centru v Ljubljani zahtevamo, da se:

– spremeni in dopolnijo merila za določanje cen materialnih stroškov bivanja;

– sproti vsak mesec revalorizacijo študentskega penzija s korekturo za nazaj,

– da Izobraževalna skupnost Slovenije vrednoti OD delavcev študentskega centra enako kot drugod na področju vzgoje in izobraževanja,

– da se pri plačevanju dohodka upošteva vrednota OD delavcev študentskega centra enako kot drugod na področju vzgoje in izobraževanja,

– da se pri plačevanju dohodka upošteva vrednota OD delavcev študentskega centra enako kot drugod na področju vzgoje in izobraževanja,

– da se pri plačevanju dohodka upošteva vrednota OD delavcev študentskega centra enako kot drugod na področju vzgoje in izobraževanja,

– da se pri plačevanju dohodka upošteva vrednota OD delavcev študentskega centra enako kot drugod na področju vzgoje in izobraževanja,

– da se pri plačevanju dohodka upošteva vrednota OD delavcev študentskega centra enako kot drugod na področju vzgoje in izobraževanja,

– da se pri plačevanju dohodka upošteva vrednota OD delavcev študentskega centra enako kot drugod na področju vzgoje in izobraževanja,

– da se pri plačevanju dohodka upošteva vrednota OD delavcev študentskega centra enako kot drugod na področju vzgoje in izobraževanja,

– da se pri plačevanju dohodka upošteva vrednota OD delavcev študentskega centra enako kot drugod na področju vzgoje in izobraževanja,

– da se pri plačevanju dohodka upošteva vrednota OD delavcev študentskega centra enako kot drugod na področju vzgoje in izobraževanja,

– da se pri plačevanju dohodka upošteva vrednota OD delavcev študentskega centra enako kot drugod na področju vzgoje in izobraževanja,

– da se pri plačevanju dohodka upošteva vrednota OD delavcev študentskega centra enako kot drugod na področju vzgoje in izobraževanja,

– da se pri plačevanju dohodka upošteva vrednota OD delavcev študentskega centra enako kot drugod na področju vzgoje in izobraževanja,

– da se pri plačevanju dohodka upošteva vrednota OD delavcev študentskega centra enako kot drugod na področju vzgoje in izobraževanja,

– da se pri plačevanju dohodka upošteva vrednota OD delavcev študentskega centra enako kot drugod na področju vzgoje in izobraževanja,

– da se pri plačevanju dohodka upošteva vrednota OD delavcev študentskega centra enako kot drugod na področju vzgoje in izobraževanja,

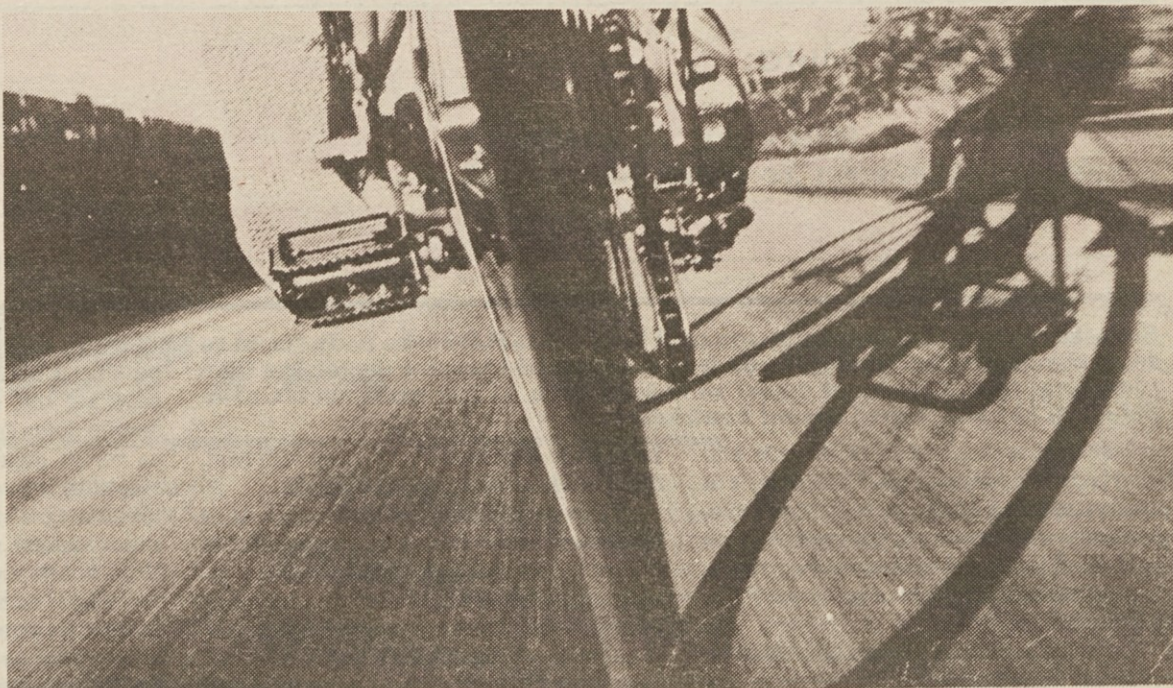
Predsednik
stavkovnega odbora
Primož Klemenčič

Glosa

Predvolilna kampanja

– Nujno iščem Jako Drevenška. Ste morda to vi, tovariš?
 Mož na vratih si zapevja suknjič in popravlja kravato: – Jaz sem, ja! Kaj bo dobrega?
 – Imenitno! Ostanite, za božjo voljo, tako, kot ste: odpet suknjič, spuščena kravata... Sit sem svečanih obrazov in pisarniških fikusov v ozadju. Ali bi bili tako prijazni in bi dali roke v žep? Takole, ja, z rokami v žepu: to bo bomba! Je že končano, hvala lepa!
 – Dovolite, s kom imam čast...
 – Ah, oprostite, reporter časopisa »Hopla-hopla«, službeno. Saj bi se predstavil, ampak potem bi rekli, le kaj je treba toliko pompa, pa ni tako. Vsaka kampanja je pomp; gre le za to, kdo bo organiziral bolj sodoben pomp. Zato sem pa rekel, da dajte roke v žep.
 – Tovariš, res ne razumem...
 – Morda res ne, ker gre za sodobne prijeme, je pa stvar v resnično čisto enostavna: iz zaupnih virov sem zvedel, da ste zelo resen kader in zdaj sem zato tu. Mislim, da me ni že kdo prehitel.
 – Jaz kader!? Res, tovariš, res ne razumem... Tak stopite no v hišo. Od kod, pravite, da ste?
 – Od »Hopla-hopla«.
 – Aha! In zakaj ste me fotografirali odpetega in med vrati?
 – Sodoben propagandni prijem, ki vam lahko prinese veliko glasov. Če vam bodo koga nasaja-

li za sokandidata, kar je čisto mogoče, bo takale slika v razpetem suknjiču sredi našega »Hopla-hopla« vredna več kot vsak govor. Ljudje so siti patetike, tovariš; danes najbolj vžge, če se gre med ljudi. Zato pa je v zakotnih krajih Slovenije toliko hrupa zoper uvožene kadre. Ne vidiš ga drugače kot na televiziji! Ampak, kar je bilo, je bilo, delale so se napake, kdo pa je brez njih! V sedanji kampanji pa moramo stvar drugače zagrabit, in to je tisto, za kar se zdaj izvirno zavzema naš časopis, kakor tudi nekatere nove zveze v okviru »sezedele«, s katerimi imam jaz dobre zveze in sem zato prvi zvedel za vas. Sestavili smo torej akcijski program, kandidacijska merila, in zdaj imamo na terenu intervjuje, da bi videli, če ljudje ustrezajo, da bi videli, če ljudje ustrezajo. Kakor sem že rekel, ste tudi vi kader, zato vas prosim, če bi lahko skupaj šla čez kriterije.
 – Ste prišli torej k meni zaradi kakšne ankete?
 – Ne, tovariš! Prišel sem, da bi v praksi preveril kriterije in, kajpak, zaradi populariziranja kandidatov, lahko bi se tudi reklo, zaradi dveh nalog, kakor vidite, ker nam manjka ljudi. Pa pojdiva najprej k prvi, pogledjmo kriterije! Tu piše: ljudi širokega obzorja. Da! Ste končali kakšne šole?

Odlčno, tovariš! Vaš profil povsem ustreza!

– Ekonomsko fakulteto!
 – Imenitno! Nujno sicer ne bi bilo, veste, jaz je na primer nimam, ampak, če že je, je kar prav, da je, ker gre tudi za ugodno izobrazbeno povprečje kandidatov. No, pa to ni moja tema, mi živimo od reklamnih oglasov in lahkega čtiva, zato o tem kdaj drugič. Ste pogumni?
 – Kako to mislite? Če sem bil v partizanih? Ja, bil sem komisar...
 – Ne, ne, ne gre za »Še pomnite...«, ampak za volitve. Vprašam vas, če ste pogumni pri iskanju novega, hkrati pa pripravljeni tvegati. Lahko zapišem: da?
 – Zapišite, kar hočete, ampak vprašanje je na moč čudno...

– Drugače pač ni mogoče določiti kadrovskega profila kandidata, kot tako, tovariš, je pa že treba malo potrpeti. Zdaj pa najvažnejše: ali ste pripravljeni z vso zavzetostjo uresničevati samoupravne cilje in se hkrati znati vživljati v položaj ljudi v različnih okoliščinah ter demokratično usklajevati nasprotujoče si interese?
 – Ne razumem čisto, kaj hočete s tem vprašanjem doseči, ampak zdi se mi, da je najboljšje, če prikimam, ne?
 – Jasno, tovariš! Odlčno! Vaš profil stooostotno ustreza. Zdaj pa še kakšno kost za ljudi. Imate družino, otroke?
 – Ja!
 – Imate radi otroke?

– Rad, kako ne!
 – Vidite, napisal bom: dober družinski oče, to dandanes pali. O nogometu ne bova govorila, ne, razmere so meglene, vsepovsod mitingi, pa se lahko človek zareče, kar mu zna škoditi. Tudi o komunalni ureditvi niti besedice: ne ve se še, kdo bo zmagal. Tudi o ustavnih spremembah nič. Čutite, tovariš, da sem v celoti na vaši strani, ne? Ali bi sploh še kaj rekla, tovariš Kremenšek?
 – Jaz nisem Kremenšek, jaz sem Drevenšek.
 – Kaaaaj?! Ja kje pa je potem ta Kremenšek?
 – Ista ulica, samo tri hiše naprej. Saj mislite doktorja Kremenška, ne?

Tone Pakar

NAGRADNA KRIŽANKA

ŠT. 26

Rešitev nagradne križanke št. 26 pošljite do 18. julija na naslov: DELAVSKE ENOTNOST, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, s pripisom na ovojnic: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 26. Nagrade so 100.000, 60.000 in 50.000 dinarjev.

Rešitev nagradne križanke številka 24:

PAJEK, ANKA, SAK, SVETOVLANSTVO, IGRA, EKONOM, AK, HUE, NART, ERNA, ISKALO, KOLHOZI, ATALA, PARA, GIN, TŠ, ETER, SPOR, REOMETER, TIVAT, INKA, TLA, ERINA, JOANBAEZ, KOLJA, AAR, ALTA, STAEL

Izzrebani reševalci nagradne križanke številka 24:

- Ivanka Heferle, Trg 1. maja 6, 66330 Piran
- Konrad Gros, Šerčerjeva 13, 63320 T. Velenje
- Fani Zuodar, Pivška 2, 66230 Postojna

Delavska enotnost

List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Predsednik Josip Broz Tito je Delavsko enotnost 15. novembra leta 1967, ob njeni 25-letnici, odlikoval z redom zaslug za narod z zlato zvezdo

- Izdaja ČZP Enotnost – delovna organizacija v ustanavljanju, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 313-VI
- V. d. direktorja in glavnega urednika: Franček Kavčič, telefon 313-942, 311-956
- V. d. odgovornega urednika: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956
- Člani uredništva: Boris Rugelj (komentator urednik – družbenoekonomski odnosi, delitev); področni uredniki: Andrej Agnič (posebne naloge, fotografija), Ciril Brajer (reportaže in samoupravni odnosi), Marija Frančeskin (socialna politika in varstvo okolja), Ivo Kuljaj (ekonomska ureditev), Janez Sever (posebne naloge), Andrej Ulaga (turizem, rekreacija, šport in oddih), Igor Žitnik (znanost, kultura in izobraževanje), Damjan Križnik (urednik – reportaže), Remigij Noč (urednik – drobno gospodarstvo, delavci v samostojnem osebnem delu), Sonja Seljak (redaktorica-lektorica), Brane Bombač (oblikovalec), Jožica Anžel (tajnica), telefon 311-956, h.c. 310-033
- Naročnina 321-255
- Posamezna številka Delavske enotnosti 5.200 din
- Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo
- Poštnina plačana v gotovini
- Tisk ČGP Delo, tozd Tisk časopisov in revij, Ljubljana, Titova 35
- Žiro račun: 50101-603-46834
- Časopisni svet: Albert Vodovnik (predsednik), Meta Benčič, Franc Berginc, Andrej Coklin, Silvester Drevenšek, Ivo Grilc, Vlado Haas, Ivo Janžekovič, Niko Klavžar, Rajko Lesjak, Mira Maljuna, Slavko Pekar in Nada Serajnik

Delavska enotnost	KRALJEVINA V INDOKINI	SLOV. PISATELJ IN DRAMATIK	MESTECE V BOKI KOTORSKI	PREMERKA, KLESČE ZA MERJENJE DEBELINE DEBLA	AVTOR KRIŽANKE R. NOČ	SOD. SLOV. ZOOLOG (MIROSLAV)	PODOBA GOLEGA TELESA	DELAVSKA ENOTNOST	TRGANJE PO SKLEPIH	ANTON RAVNIK	OTROŠKO OPRAVILO
AMERIŠKI KEMIK ONSAGER					ZUPAN ALOJZ ENA OD ERINIJ			ITALIJ. RADIO PIŠČANČJA NOGA			
AM. FILM. IGRALKA ŠVED. RODU											ST. SOVJ. DVIGALEC UTEZI
ZAPUSTITEV STANOVANJA KRAJA										NASILNA KRAJA	KRALJ TONE
ZNOJNE. POTNE KAPLJE						MESTO NA JUŽNEM URALU	DARKO MARIN SADNO PECIVO			PRVI RIM. ZALOŽNIK PISATELJ KARADŽIČ	
NAČELO ENAKIH PRAVIC IN DOLŽNOSTI STROKOVNJAK ZA SESTAVLJANJE											
MIRAN JARC		MINERALNA RDEC. BARVA		ZBOR TREH PEVCEV REKA V SLAVONIJI				UJČEVA ŽENA FINSKI ARHITEKT (ALVAR)			VZH. NEM. SAH. VELEMOJSTER (JOHANN)
PREVZETNOST. OSABNOST								SKANDIN. MOŠ. IME DELČEK NESNAGE		RAJKO KORITNIK RAVEN. VRŠINA	
SOD. SLOV. PESNIK GRAF. NAUER					BLAGAJNA NEM. MEŠC. FILOZOF (GEORG)				ARGON	REKA V ANGLIJI KRAJ BLIZU LITJE	
ZADETEK NA TOMBOLI						TURK RAJKO	SL. MLAD. ČASOPIS MAZURIJ				
NAJSTROŽJA KAZEN PRI NOGOMETU											
RADOVAN GOBEC			REKA V KOLUMBIJI							UGLEDNA AMER. ILLUSTRIRANA REVUJA	

Erika Kerčmar, Mura:

POVEJTE ŽE, KAKO DOLGO BO MORAL DELAVEC ŠE TRPETA

Soboška Mura s 6.123 delavci spada med tista redka slovenska podjetja, ki so že pred mnogimi leti ugotovila, da je njih življenjski prostor mogoče le s trženjem kvalitete. Naravnani v svet so dosegli ceno, ki jim omogoča stalni in debelejši kos kruha med našimi konfeksionarji.

O delu in razvoju soboške Mure je bilo pred leti veliko napisanega. Mnogo hvale in navdušenja, tudi kritik, ko se delavci s svojim vodstvom niso upognili pred dnevno politiko. Z leti so dokazali, da trdno vztrajajo na svoji poti, ki jih iz nerazvitega Prekmurja vodi v svet.

Za začudenjem so se nizala priznanja, osuplost in redke spodbude. Oni pa še kar po svoje: trdo delo, nenehno vlaganje v razvoj in oster boj za že uveljavljenimi konfeksionarji na svetovnem trgu.

Danes je Mura – pojem. Delovna organizacija z imenom in zaupanjem. Danes že tudi drugod priznavajo, da so marljive delavke Mure poleg svojih tovarn gradile tudi Pomurje.

Erika Kerčmar, vi ste predsednica sindikata v tozdu Ženska oblačila, ki je letos dobila najvišje sindikalno priznanje. Dolgo je trajalo...

»Mi smo vztrajali, da gre za priznanje vsem delavcem Mure, vendar je pravilnik o podeljevanju priznanja tako naravnani, da ga lahko dobi le osnovna organizacija. Tovariši so izbrali nas, dasiravno o delu sindikata v Muri ne moreš govoriti ločeno.«

– O delavcih Mure je bilo že veliko povedanega in napisanega. V čem se po vašem mnenju razlikujete od drugih delavcev v Prekmurju ali državi?

»V ničemer, če vemo, da je Mura zaposlovala in še zaposluje tako mlade z dokončano osnovno šolo in one z univerze. Po moje gre za posrečen primer dobrega dela vseh, tako delavcev za stroji kot vodstvenih kadrov. Značilnost naše delovne organizacije je po moje v tem, da je že od vsega začetka imelo dejansko vrednost kvalitetno delo in spoštovanje dogovorov. Torej to, kar v svetu edino – velja.«

– Kaj pa plačilo?

»Ko smo jaz in delavke pred mano prestopale prag tovarne, si vedel, kaj te čaka. Za trdo delo si dobil več kot drugod, toda manj, kot bi lahko, ker je bila Mura tista, ki je leta in leta vlekla za sabo velik del Prekmurja.«

– Tudi republike.

»Tudi in države tudi, če zadeve tako postavimo. Še danes so dajatve naše delovne organizacije tolikšne, da bi se začelo zelo tresti ne samo v Soboti, temveč tudi na drugi strani Mure.«

– Zanimivo, da kljub težkemu delu, norme v Muri so takšne kod v Evropi, kljub sorazmerno nizkim osebnim dohod-

kom, ki so neprimerljivi z onim v Evropi, delavci Mure niso nikoli robantili.

»Nikar ne mislite, da smo delavci v Muri navdušeni nad razmerami v republiki in državi. Gre za nekaj drugega. Vsak naš delavec ve, kako in kaj, da nam ne bo nihče pomagal, da je vse odvisno od naših sposobnosti in našega dela. V naših tovarnah so se zaposlili že vnuki nekdanjih delavcev, torej gre za nekakšen družinski odnos do tovarne in njene prihodnosti. Glavni vzrok za takšno ravnanje je, da naš delavec točno ve, kako je bilo in kaj bi bilo s Prekmurjem, če Mura ne bi bila tako na široko vpeta v svoje okolje.«

Zato bi rada povedala tistim, ki še vedno besedičijo o tem, kako je nam lahko ali lažje, ker smo s kmetijskega območja, ker imamo doma še zemljo... To ni res! Pretežna večina delavk Mure nima drugega kot svoj stroj in svoje roke, družbeno stanovanje ali mogoče svojo hišo, ki si jo je z leti in trdim delom uspela zgraditi. Delavkam Mure ni bilo nič podarjenega.«

– Pisali smo o tem, kako prihajajo delavke v tovarno že uro ali celo več prej, da bi naredile še več, dosegale norme in zaslužile več. Pisali smo tudi o tem, kako delavci sami izločajo iz svojih skupin tiste, ki motijo proces proizvodnje...

»V javnosti je bilo napačno predstavljeno to delo. Delavke nismo prihajale prej v tovarno, da bi tako dosegle norme, temveč, da bi več zaslužile ali s takšnim delom zago-

Mura zaposluje 6.123 delavcev. V tozdu Ženska oblačila, ki je začel delo s šestdesetimi delavkami, je zaposlenih 1.078 delavcev, 902 ženski in 176 moških.

Pred enajstimi leti so se odločili po-

magati nerazvitemu Goričkemu, delu Prekmurja in so zato v Petrovcih zgradili majhno tovarno. V njej dela 228 delavcev.

Prejšnji mesec so delavci tozda zaslužili povprečno 3.280.000 dinarjev.

tovile naročilo. Tudi včeraj smo se dogovorili, da bomo morale v tovarno tudi v soboto, ker bomo le tako uspeli naročniku do dogovorjenega roka dostaviti naše izdelke. Gre za to, ali smo pripravljeni z dodatnim delom prevzemati naročilo in s tem več zaslužiti ter opravičiti zaupanje kupca.«

– med šestisoč in toliko delavci Mure je tri četrtine žensk mater. To ni enostavna reč.

»Ne! Zato je tudi tako prislužen dinar težko zaslužen. Prav zato smo že pred mnogimi leti od svojih plač trgali debele denarce za graditev vrtcev, šol, tudi cest in tudi za prevoz delavcev, torej za mnogo tega, kar ni »vlaganje v neposredno proizvodnjo, v nov stroj in sodobnejšo tehnologijo.«

– Če se za trenutek vrneva k že omenjenemu prizadevanju vašemu sindikatu, je med drugim omenjeno tudi vzorno samoupravljanje. Kaj je to, če je znano, da je danes samoupravljanja delavcev manj, kot ga je bilo še pred dvajsetimi leti?

»Ali pa ne. Samoupravljanje znotraj delovne organizacije je ostalo, po moje pa je še več, ker gre za izkušnje in večjo izobraženost. Naš vpliv na vse drugo pa je zmanjšan. Mi se v tovarni sami odločamo, naši delegati zunaj tovarne pa so praviloma postavljeni že pred dejstva, ki jih morajo sprejeti. V tem je razlika. Naš vpliv se zmanjšuje od občine do regije in republike, da ne govorimo o federaciji. To je že splošno znano in kaže, da bo boj za naše pravice še dolg.«

Prav zato gre za nezadovoljstvo med delavci. Nihče ne more reči, da delavci Mure ne prisluhnemo težavam v svojem okolju in širše. Toda povejte že, kako dolgo bo moral delavec še trpeti!«

– Jaz naj povem?

»Tudi vi! Vsi smo vpeti v isti sistem, toda vsi nimamo enake moči in vpliva. Vi imate neprimerno večji vpliv, bliže ste centru moči, kot mi tu, bogu za hrbotom, pol dneva daleč od republiškega središča, kaj šele od Beograda.«

Mi, delavci, se doslej nikoli nismo toliko ukvarjali s politikom, kot se danes. Verjemite mi, da polovico našega članstva izgublja še zadnje upanje, da bo v razumni prihodnosti kaj drugače, boljše. Enostavno gre za delavčev izčrpavajoč tek za preživetje, ker mu vsakdanja dražitev izniči že tisti dinar, ki naj bi si ga še zaslužil. To pa je tisto, kar povzroča malodušje. Ko vstopiš ob koncu izmene v avtobus, je vozovnica že dražja, ko odpreš pisemski nabralnik, najdeš enkrat večje račune, ko zaviješ v trgovino, ti zmanjka denarja za osnovne potrebščine.«

Nam, v Muri, je še nekoliko lažje, ker z našo tržno naravnanoostjo in cenami, ki jih dosegamo v Evropi, še nekako držimo korak, vendar je na dlani, da nam to uspeva že na račun osebnih dohodkov. Vprašajte kateregoli izmed naših šestisoč delavcev, če podpira sindikatovo zahtevo o pravi ceni dela. O, vsi smo za, toda za to so tudi tisti, ki odmerjajo družbene dajatve, ki dvignejo ceno in ne produktivnosti in kakovosti. In ti zadnji, so najglasnejši, najvplivnejši in najbliže – koritu.«

Janez Sever

LIPE SVEDER: RESNA ZADEVA

